

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กอบเกื้อ สุวรรณทัต-เพ็ชร. ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยกลาง. กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2534.

กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. "การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องศรีธนญชัยฉบับต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทยบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. "การวิเคราะห์นิทานชาวบ้านเรื่องศรีธนญชัย วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2. เมษายนถึงมิถุนายน 2521.

กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. "ศรีธนญชัย: พระเอกเจ้าปัญญา". รายงานผลการวิจัยโครงการพระเอกในวรรณคดีคลาสสิกของไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525.

กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. "อารมณ์ขันในเรื่องศรีธนญชัย. วารสารจันทร์เกษม. พฤษภาคมถึงมิถุนายน 2527.

กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. ศรีธนญชัยในอุษาคเนย์ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2541.

ใกล้รุ่ง อามระดิษ. "ร้อยแก้วแนวขบขันของไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์. อารยธรรม : สมัยโบราณ-สมัยกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เจตนา นาควัชระ. ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2521.

เจตนา นาควัชระ. แนวทางการประเมินคุณค่าวรรณคดีในวรรณคดีวิจารณ์: เยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ-อเมริกันในศตวรรษที่ 20. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2539.

จีมอง เดอ ลาลูแบร์. จดหมายเหตุลาลูแบร์. แปลโดยกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505.

ตรีศิลป์ บุญขจร. นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ.2475-2500. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์, 2523.

ทัศนีย์ นาควัชระ. บรรณานุกรม. วรรณคดียุคกลาง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

มณีรัตน์ บุญนาค, ม.ล. ศรีธัญไชย. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, 2509.

รอง ศยามานนท์, ดำเนียร เลขะกุล และ วิลาศวงศ์ นพรัตน์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา: แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึงแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2515.

ศิริพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง. ในห้องถื่นมีพิทานและการละเล่น. กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2537.

ศิลปากร, กรม. ศรีชนะนไชยสำนวนกาพย์และลิลิตตำราบทพระดี. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร : ศรีเมือง 2511.

ลมบัติ จันทรวงศ์. "ศรีธัญไชย ความคิดเรื่องอำนาจ ปัญหา และความหมายทางการเมือง ในบทพิจารณาว่าด้วยวรรณกรรมการเมืองและประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไร่ลาบ, 2540.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2537.

สุธา ศาสตร์. วรรณคดีเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

เสฐียรโกเศศ. ประวัติยานาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ, 2515.

แสงโสม เกษมศรี. ม.ร.ว. "สัมพันธ์ภาพกับชาวต่างประเทศส่งผลประการใดแก่สถานการณั
แห่งประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตแผนกวิชา
ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2487.

หอพระสมุดวชิรญาณ. เสภาเรื่องศรีธนญไชยเชียงใหม่. พระนคร : โรงพิมพ์พรหมสมานการ,
2463.

อัมภา โอตระกุล. "ศรีธนญชัยเยอรมัน". วารสารอักษรศาสตร์ 20. มกราคม 2531.

อัมภา โอตระกุล. นิทานพื้นบ้านเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2537.

อัมภา โอตระกุล. ร้อยกรองและร้อยแก้วในวรรณคดีเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ยูแบร์ตุส ชู เลอเวนสไตน์. ประวัติศาสตร์เยอรมัน. แปลโดย นิธิ เอียวศรีวงศ์ พระนคร :
สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2511.

ไฮนซ์ ชโทลเท. ประวัติวรรณคดีเยอรมันเบื้องต้น. แปลโดย มุสดี ศรีเชิษ, นฤมล งามสุวรรณ
และ ถนอมนวล โอเจริญ กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

ภาษาเยอรมัน

Arendt, D. **Eulenspiegel : Ein Namenspiegel der Gesellschaft.** Stuttgart : Klett-Cotta, 1978.

Bote, H. **Till Eulenspiegel.** Frankfurt/M : Insel, 1981.

Conze, W. and Hentschel, V. eds. **Deutsche Geschichte, 5th ed.** Germany : Ploetz, 1991.

Forstmann, W. ed. **"Geselle", Schuler-Duden : Die Geschichte, 1988.**

Gosmann, W. **Deutsche Kulturgeschichte im Grundriß. 5th ed.** Germany : Max Hueber, 1978.

Honegger, P. **Ulenspiegel: Ein Beitrag zur Druckgeschichte und zur Verfasserfrage.** Germany : Kart Wachholz, 1973.

Hucker, B. , U. ed. **Till Eulenspiegel: Beiträge zur Forschung und Katalog der Ausstellung vom 6. Oktober 1980 bis 30. Januar 1981.** Germany : Kleine Schriften, 1980.

Krellt, L. and Fiedler, L. **Deutsche Literaturgeschichte. 16th ed.** Germany : C.C. Buchners, 1976.

Kummer, M. "Siithanonchai-Ein Thailandisches Volksbuch," in **Tai Culture 2**, ed. **Tai Culture.** Berlin : Seacom Sudostasien-Gesellschaft, 1997.

Schmalz, W. **Kleine Deutsche Geschichte für Kinder.** Austria : Georg Bitter, 1981.

Schweikle, G. and Schweikle, I. "Schwank," **Metzler Literatur Lexikon.** 1984.

Tenbrock, R. and Tenbrock, H. **Geschichte Deutschlands**, 2nd ed. Germany : Max Hueber, 1968.

Wunderlich, W. ed. **Eulenspiegel-Interpretationen : Der Scalk im Spiegel der Forschung 1807-1977**. Munich : Wilhelm Fink, 1979.

Wunderlich, W. **Till Eulenspiegel**. Germany : Wilhelm Fink, 1984.

ภาษาอังกฤษ

Dorson, R.M. **American Folklore**. Chicago : The University of Chicago Press. 1967.

Dundes, A. **The Study of Folklore**. United States of America : Prentice-Hall. 1965 .

Radin, P. **The Trickster**, 4th ed. New York : Schockenbooks, 1978.

Thompson, S. **"Motif-Index of Folk-Literature"**.

Thompson, S. **The Folktale**. California : University of California Press, 1977.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนอเหตุการณ์บางตอนของนิทานทั้งสองเรื่อง

ตัวอย่างจากเหตุการณ์บางตอนของเรื่องทิลต์ ออยเดนชะปิเกล

เรื่องที่ 1

ครั้งหนึ่งทิลต์มาถึงมหาวิทยาลัยแอร์ฟวร์ต นักศึกษาและคณาจารย์ซึ่งได้ยินความเจ้าเล่ห์ของทิลต์จึงได้ทำทนายทิลต์ให้ถอนลาอ่านหนังสือ เขายินดีรับข้อเสนอละขอเบิกค่าสอนล่วงหน้าเป็นเงิน 500 เหรียญทอง จากนั้นทิลต์นำลาเข้าไปในคอก กและวางหนังสือเล่มหนึ่งในรางหญ้าซึ่งโรยข้าวโอ๊ตบนหน้าหนังสือหน้าแรก ๆ เจ้าลาก็กินข้าวโอ๊ตทันทีแล้วใช้ลิ้นตุนหนังสือไปที่ละหน้า เมื่อถึงหน้าที่ไม่มีข้าวโอ๊ตมันก็จะส่งเสียงร้อง เอ - อ่า เอ - อ่า เมื่อทิลต์เห็นเช่นนั้นก็รีบไปเชิญเหล่าคณาจารย์ มาชมความก้าวหน้าทางการเรียนของลูกศิษย์ตน เมื่อทุกคนมาถึงทิลต์พาไปยังคอกลา เขาวางหนังสือที่รางหญ้า ส่วนเจ้าลาที่ไม่ได้กินอะไรตลอดทั้งวัน เมื่อเห็นหนังสือรีบเลียหนังสือและใช้ลิ้นตุนไปที่ละหน้า ในครั้งนี้ทิลต์ไม่ได้โรยข้าวโอ๊ตไว้ เจ้าลาจึงร้องอย่างสุดเสียงว่า "เอ - อ่า เอ - อ่า" แล้วทิลต์ก็กล่าวว่า "ได้ยินไหมครับ ลาตัวนี้รู้จักขรรสองตัวแล้วคือเอกับอ่า"

เรื่องที่ 2

ทิลต์มาอยู่ที่หมู่บ้านบิตเดนชะเตคท์ เป็นเด็กรับใช้พระ พระได้กล่าวกับเขาว่า 'ทิลต์อยู่ที่นี้มาจะมีความสุขและทำงานสบาย ๆ รับประทานอาหารแต่สิ่งที่ดีที่สุดเช่นเดียวกับแม่บ้านของพระ งานที่เราต้องทำ เราสามารถทำได้เพียงครึ่งหนึ่ง ทิลต์กล่าวตอบพระว่าเขาจะทำตามคำพูดของพระ และทิลต์ได้สังเกตว่าแม่บ้านของพระมีตาเดียว เนื่องจากตาอีกข้างพิการ วันหนึ่งแม่บ้านตาเดียวมาไก่ 2 ตัว และส่งให้ทิลต์นำไปย่าง เมื่อย่างใกล้สุก ทิลต์คิดถึงคำที่พระพูดว่า ทิลต์จะได้กินและดื่มแต่ของดี ๆ ทัดเทียมกับพระและแม่บ้าน แต่ไก่มีแค่ 2 ตัว ทำให้พระไม่ได้ทำตามี่พูด ดังนั้น ถ้าตนกินเสียหนึ่งตัว พระจะได้ไม่ผิดคำพูดแล้วทิลต์ก็กินไก่ย่างไปเสียหนึ่งตัว เมื่อแม่ครัวจะมาเอาไก่ย่าง เธอก็เห็นว่าไก่เหลืออยู่ตัวเดียว ครั้นเธอถามหาไก่อีก 1 ตัว ทิลต์ตอบว่า 'ลืมตาอีกข้างสิ แล้วคุณก็จะได้เห็นไก่ 2 ตัว' แม่ครัวโกรธมากที่ทิลต์ล้อเลียนความพิการของเธอ เธอจึงรีบไปฟ้องพระ เมื่อพระมาถามความจริง ทิลต์จึงตอบว่าผมกินไก่อีกตัวเอง อย่างที่ท่านพูด ผมควรจะกิน และดื่มอย่างดีทัดเทียมกับท่านและแม่ครัว ผมคงจะเสียใจมากที่

* เหตุการณ์บางตอนของนิทานทั้งสองเรื่องเลือกเฉพาะเหตุการณ์ที่ใช้อ้างอิงในงานวิจัยฉบับนี้เท่านั้น

ท่านต้องกลายเป็นคนโกหก เมื่อพวกคุณทั้งสองต่างก็ได้กินไก่ในขณะที่ผมไม่ได้กินอะไรเลย ท่านจะกลายเป็นคนโกหก ผมจึงกินไก่ตัวหนึ่งเพื่อท่านจะได้ไม่ต้องเป็นคนโกหก พระรู้สึกพอใจกับคำตอบของทิลล์ อะไรก็ตามที่แม่ครัวสั่งให้ทิลล์ทำ เขาจะทำเพียงครั้งเดียว เช่น หาน้ำครั่ง ถังเมื่อแม่ครัวสั่งให้ไปเอาน้ำมา หรือสั่งให้หยิบพิน 2 ดัน ทิลล์หยิบมา 1 ดัน สั่งให้ไปเอาฟางมา 2 กอง ทิลล์จะเอามาเพียงกองเดียว เป็นต้น แม่ครัวโกรธจึงไปฟ้องพระ พระมาถามความจริง ทิลล์ตอบว่า ‘ผมไม่ได้ทำอะไรที่นอกเหนือจากคำสั่งของท่านเลย ท่านกล่าวว่าผมควรจะทำงานเพียงครั้งเดียว แม่ครัวของท่านน่าจะเห็นด้วยตาทั้งสองข้าง แต่ทว่าเธอเห็นได้เพียงตาเดียว เธอเห็นเพียงครั้งเดียว ดังนั้น ผมจึงทำงานเพียงครั้งเดียว พระรู้สึกขันกับคำตอบ แต่แม่ครัวโกรธมาก ขอให้ไล่ทิลล์ออกไป มิฉะนั้นเธอจะลาออกไป พระจำต้องไล่ทิลล์ไปทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องการทำเช่นนั้นและได้ฝากงานให้เขาเป็นคนเฝ้าโบสถ์

เรื่องที่ 3

ในตอนนีทิลล์มาเป็นลูกมือในร้านขนมปัง นายจ้างสั่งทิลล์อบขนมปังส่วนเขาจะไปพักผ่อน ทิลล์จึงถามนายจ้างว่าจะให้อบขนมปังเป็นรูปอะไร นายจ้างจึงตอบว่า “เธอเป็นลูกมือคนทำขนมปังไม่ใช่เธอ แล้วไม่รู้หรือว่าควรจะอบขนมปังเป็นรูปอะไร จะทำเป็นนกยูงหรือลิงค่างก็ตามใจ” แล้วนายจ้างก็เดินออกไป ส่วนทิลล์ก็อบขนมปังเป็นรูปนกยูงกับลิงค่างเต็มไปหมด เมื่อนายจ้างตื่นขึ้นมาเห็นเข้าในตอนเช้าก็โกรธมาก ไล่ทิลล์และขนมปังรูปสัตว์ก็ให้ทิลล์ขนออกไปด้วย ทิลล์นำขนมปังรูปสัตว์ไปขายที่ตลาด ผู้คนชอบมากพากันมาซื้อขนมปังของทิลล์จนหมด

เรื่องที่ 4

ร้านอาบน้ำแห่งหนึ่งในเมืองฮันโนเวอร์นั้นเจ้าของร้านใช้ชื่อว่า “บ้านแห่งความสะอาด” (Haus der Reinheit) แทนที่จะใช้ชื่อว่า “ห้องอาบน้ำ” (Badestube) ขณะนั้นทิลล์แวะเข้ามาใช้บริการ เจ้าของร้านกล่าวต้อนรับว่า “แขกผู้มีเกียรติ ที่นี่คือบ้านแห่งความสะอาดมิใช่ห้องอาบน้ำ เรายินดีต้อนรับ” ทิลล์จึงถามว่า “ที่นี่เป็นบ้านแห่งความสะอาด ถ้าจั้นก็เป็นที่นี่ที่เราเข้าไปอย่างสกปรกแต่ออกมาสะอาดใช่ไหม” ด้วยคำพูดนี้ทิลล์ได้ถ่ายมูลของใหญ่กลางห้องอาบน้ำ เจ้าของร้านออกมาต่อว่าเพราะทำให้ร้านของตนส่งกลิ่นเหม็นคุ้งไปหมด ทิลล์จึงกล่าวตอบไปว่า “ข้าพเจ้าที่นี่เป็นบ้านแห่งความสะอาดมิใช่หรือ ฉันต้องการทำความสะอาดภายในท่า ๆ กับภายนอกเลยนะ ฉันเลยเข้ามาที่นี่ไงล่ะ” เจ้าของร้านโกรธพลางพูดว่า “ที่นี่เป็นบ้านแห่งความสะอาดด้วยการระล้างเหงื่อและคราบโคลนแต่คุณกลับมามีถ่าย” ทิลล์จึงเถียงกลับว่า “ข้าพเจ้าถ่ายไม่ใช่สิ่งสกปรกจากร่างกายคนหรอก ถ้าต้องทำความสะอาดควรทำความสะอาดทั้งภายนอกและภายในสิ” เจ้าของร้านตะเพิดทิลล์ออกไปแม้ว่าทิลล์มีเงินจ่ายค่าบริการ

เรื่องที่ 5

ครั้งหนึ่งที่เมืองมักเดอบวร์กชาวเมืองขอร้องให้ทิลล์เล่นตลกให้ดู ทิลล์โกรธมากที่คนมักมองว่าเขาเป็นตัวตลกจึงคิดที่จะแกล้งเด็กชาวเมือง เขากล่าวว่า “จะให้แสดงตลกหรือ ได้สิ จะบินให้ดู จะบินจากหลังศาลาเทศบาลเมืองลงมาข้างล่าง ไปรอดูกันสิ” ชาวเมืองพากันไปออออยู่ที่หน้าศาลาเทศบาลกันเต็มไปหมด ทุกคนจึงมองไปที่หลังคาอย่างตื่นเต้น ทิลล์ซึ่งยืนอยู่บนหลังคาได้กางแขนทั้งสองข้างออก และขยับขึ้นขยับลงราวกับนกกระฟือปีกอยู่สักพักแล้วก็หยุดนิ่ง ผู้ชมต่างกลันหายใจและเฝ้าคอยสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ทันใดนั้นทิลล์ก็ระเบิดเสียงหัวเราะดังลั่น พลังตะโกนลงมาว่า “เราคิดว่าเราบ้าคนเดียวเสียอีก แต่ดูสิ คนทั้งเมืองก็บ้ากันไปหมด ถ้าพวกคุณบอกว่า คุณบินได้ เราไม่มีวันเชื่อหรอกนะ แต่พวกคุณเชื่อว่าเราบินได้ เราไม่เชื่อนะจะได้มีปีกไว้บินได้” แล้วทิลล์ก็ออกจากเมืองไป

เรื่องที่ 6

เมื่อทิลล์อยู่ในเมืองโรเซต็อคได้ส่งจดหมายเวียนเชิญ ช่างตัดเสื้อจากซีกเซน โฮลชไตน์ พอมเมิร์น เมคเคนบวร์ก ลือเบค ฮัมบวร์ก ซตาลซุนด์และวิตมาร์เป็นต้น ในจดหมายระบุว่าเขาจะแสดงกลวิธีที่จะทำให้ธุรกิจของช่างตัดเสื้อมั่งคั่ง ซึ่งจะมีคุณค่ามหาศาลสำหรับช่างตัดเสื้อทั้งหลายและลูกหลานของพวกเขาสืบไปตลอดกาล เมื่อถึงวันนัดช่างตัดเสื้อจำนวนมากหลังไหลมาสู่เมืองโรเซต็อค ทิลล์พาช่างตัดเสื้อทั้งหลายไปยังทุ่งนานอกเมือง เขากล่าวว่า “ท่านช่างตัดเสื้อที่รัก ท่านควรจะสังเกตและจดจำว่าถ้าท่านมีกรรไกร ผ้า ด้าย ปลายนิ้วและเข็ม ท่านก็ไม่จำเป็นต้องมีอะไรอีกแล้วในการตัดเย็บ แต่ท่านต้องไม่ลืมที่จะรวบด้ายหลังจากที่ท่านสนเข็มเสร็จแล้ว มิฉะนั้นด้ายก็จะหลุดออกมาได้” ช่างตัดเสื้อทั้งหลายได้ฟังดังนั้นต่างนิ่งอึ้ง มองหน้ากันด้วยความตกตะลึงและกล่าวว่า “พูดอะไรไป ๆ อย่างนั้น เราต้องเดินทางไกลมายังโรเซต็อคเพื่อจะมาฟังเรื่องที่รู้มาเป็นพัน ๆ ปีแล้วหรือ ทิลล์จึงกล่าวตอบว่า “รู้มาเป็นพัน ๆ ปีแล้วหรือ ถ้าอย่างนั้นก็ไม่มีใครจำได้แล้วละสิ ไม่ต้องขอบคุณผมที่ช่วยบอกให้หรอกนะ” ช่างตัดเสื้อทั้งหลายกรูกันจะเข้าไปทำร้ายทิลล์ แต่ทิลล์วิ่งหนีทัน

เรื่องที่ 7

ครั้งหนึ่งที่ทิลล์เดินทางผ่านมาถึงเมืองนิร์นแบร์กและอ้างตนว่าเป็นหมอวิเศษรักษาได้สารพัดโรค ผู้อำนวยการโรงพยาบาลประจำเมืองได้ขอร้องให้เขาช่วยรักษาคนไข้ซึ่งนอนเกลื่อนอยู่เต็มโรงพยาบาล ทิลล์ตกลงโดยทางโรงพยาบาลต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้เขา 200 กุลเดน จากนั้นทิลล์ก็เดินไปยังห้องพักรักษาและเข้าไปหาคนไข้ทีละเตียงพร้อมกับกระซิบเป็นข้อความเดียวกันหมดว่า “ผมช่วยพวกคุณหายได้ ผมมียาวิเศษซึ่งทำได้โดยเผาพวกคุณคนใดคนหนึ่งจน

เป็นที่แล้วแล้วให้พวกคุณที่เหลือนะกินเข้าไป คุณก็จะหายเป็นปกติ ผมจะเลือกเอาคนที่เจ็บหนักที่สุด
ในโรงพยาบาลนี่แหละ อีกสักพักผมจะกลับมา” ผ่านไปครึ่งใหญ่ ๆ ทิลล์กลับมาพร้อมกับผู้
อำนวยการ เขาร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า “ใครที่รู้ตัวว่าสบายดีออกไปได้” พวกคนไข้วิ่งหนีกัน
แทบไม่คิดชีวิต ผู้อำนวยการจึงจ่ายเงินให้หมอพิเศษไปตามที่ตกลงกัน อีกสามวันต่อมาพวกคน
ไข้ทยอยกันกลับมาหาหมออีกและเล่าความจริงทั้งหมดให้ฟังทำให้ผู้อำนวยการรู้ว่าตนถูกหลอก
แต่ก็ตามหาตัวหมอกำมะลอไม่เจอแล้ว

เรื่องที่ 8

หลังจากที่ทิลล์หลอกได้ตีมไวน์ฟรี เจ้าของร้านฮิปพาทหารยามของเมืองมาตามจับทิลล์
ทิลล์ถูกจับได้และถูกตั้งข้อหาว่าเป็นโจรจึงถูกนำไปคุมขัง ต่อมาทิลล์ถูกตัดสินแขวนคอ ผู้คน
โจษจันเรื่องนี้กันใหญ่ บ้างก็เห็นด้วย บ้างก็คิดว่าโทษรุนแรงไป ก่อนที่จะถูกแขวนคอ มีกรรม
เนียบว่านักโทษสามารถทำอะไรก็ได้ก่อนตายยกเว้นการปล่อยตัว ทิลล์จึงกล่าวว่า “ท่านผู้มี
เกียรติทั้งหลายแห่งเมืองลือเบค พวกท่านได้สัญญาแล้วว่าจะทำตามที่ผมขอ หลังจากที่ผมสิ้น
ชีวิตไปแล้วขอให้เจ้าของร้านไวน์ผู้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องผมและผู้มีส่วนต่อการตัดสินโทษผมต้องมาที่นี่
ทุก ๆ เช้าและมาจุมพิตที่แก้มข้างของผมเป็นเวลา 3 วัน” ทุกคนที่ฟังได้แต่ตกตะลึงและพากันไป
ยังศาลาเทศบาลเพื่อโต้เถียงกันถึงสิ่งที่ทิลล์ขอ ผลสรุปก็คือปล่อยตัวทิลล์

เรื่องที่ 9

เมื่อทิลล์มาถึงมาร์บวร์กเขาก็ขอเข้าเฝ้าดยุคของที่นี่และอ้างว่าตนเป็นศิลปิน ทิลล์เรียน
ท่านดยุคว่าเขาเป็นจิตรกร มีผลงานจำนวนมากแล้วเขาเอาภาพวาดที่ชื่อจากเมืองฟลันเดรินมา
อวดอ้าง ภาพวาดเหล่านั้นถูกใจท่านดยุคมาก ท่านดยุคจึงตกลงจ้างวาดรูปที่มารของตระกูลของ
ตนในราคา 400 กุลเดนโดยจ่ายค่ามัดจำก่อน 100 กุลเดนเพื่อซื้อสีและจ้างลูกมือช่วยงาน ทิลล์
และลูกมือทำงานในห้องซึ่งไม่อนุญาตให้ใครเข้ามารบกวน ผ่านไปหนึ่งเดือนท่านดยุคขอชมภาพ
ทิลล์รับปากแต่กล่าวเงื่อนไขว่า “ผมยินดีให้ชมภาพ แต่ผมต้องขอออกตัวไว้ก่อนว่า ใครก็ตามที่
ชมภาพของผมต้องมีชาติกำเนิดที่สูงส่ง มิฉะนั้นจะมองไม่เห็นภาพของกระผม” ท่านดยุคและ
แขกผู้เกียรติทั้งหลายเข้าไปชมภาพแต่ทุกคนเห็นเพียงผนังสีขาวอันว่างเปล่าก็เลยทำให้แต่ละคน
รำพึงกับตนเองว่า ”ถ้าเราบอกว่าไม่เห็นอะไร เราก็จะเป็นลูกของโสเภณีนะสิ” ท่านดยุคจึง
กล่าวขึ้นมาว่า “ฉันพอใจผลงานของท่านแต่ฉันคงจะไม่เข้าใจงานศิลปะสักเท่าใดนักหรอกนะ”
แล้วท่านดยุคพร้อมกับแขกอื่น ๆ ก็เดินออกจากห้อง ต่อมาท่านผู้หญิงของท่านดยุคและสุภาพ
สตรีชั้นสูงขอเข้าไปชมภาพบ้าง ทุกคนมองไม่เห็นอะไรแต่ก็ไม่แสดงความเห็นใด ๆ ทั้งสิ้น วันใด
นั้นก็มียศพลหลวงหญิงซึ่งติดตามท่านผู้หญิงตลอดเวลาโผล่มาว่า “นายช่างที่รัก ฉันมองไม่เห็นอะไร

เลย แสดงว่าฉันเป็นลูกโสภณีนะ” เมื่อได้ยินเช่นนั้นทิลล์คิดในใจว่ามีคนพูดความจริงขึ้นมา ฉันต้องรีบไปจากที่นี่แล้วแหละ ท่านคุยกับท่านผู้หญิงคุยกันถึงภาพวาดและคิดว่าพวกตนจะถูกหลอกกรีเปล่า กว่าจจะรู้ตัวทิลล์ก็ผ่านไปแล้ว

เรื่องที่ 10

ที่พักแห่งหนึ่งในเมืองเคิลน์ซึ่งทิลล์พักอยู่บริการอาหารเข้ามา จนสายแล้วอาหารเที่ยงก็ยังไม่เสร็จ ทิลล์จึงเดินไปหยิบขนมปังในครัวกินและนั่งข้างเตาไฟ เมื่ออาหารเสร็จทิลล์ก็ไม่กินแล้ว โดยกล่าวว่า “ไม่เอาละ ฉันอิ่มแล้ว ฉันสูดกลิ่นเนื้อทอดจนอิ่มแล้วละ” ต่อมาเมื่อถึงเวลาเก็บเงิน เจ้าของร้านก็มาเก็บเงินค่าอาหารจากทิลล์ด้วยเพราะแม้ว่าทิลล์ไม่ได้กินแต่ก็สูดกลิ่นอาหารของตนซึ่งก็เท่า ๆ กับกินนั่นแหละ ทิลล์จึงหยิบเหรียญเงินออกมาหนึ่งเหรียญแล้วโยนลงไปบนโต๊ะและถามว่า “ได้ยินเสียงเหรียญเงินไหม” “ได้ยินสิ” เจ้าของร้านตอบ ทิลล์ เก็บเหรียญเงินและกล่าวว่า “ฉันจ่ายค่ากลิ่นอาหารด้วยเสียงเหรียญกระทบโต๊ะ เท่าเทียมกันนะ” แล้วทิลล์ก็เดินออกจากร้านไป

เรื่องที่ 11

ทิลล์เข้าไปในเมืองพบร้านขายขนมปังขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ทิลล์เดินเข้าไปในร้านและกล่าวกับเจ้าของร้านว่าทางร้านจะส่งขนมปังคำและขาวจำนวน 10 ซิลลิงไปให้เจ้านายของเขาได้ไหม จากนั้นทิลล์ก็บอกชื่อและที่อยู่ของเจ้านาย ทางร้านส่งเด็กหนุ่มคนหนึ่งตามทิลล์มาด้วย เพื่อมาเก็บเงินค่าขนมปัง ส่วนทิลล์นำขนมปังใส่ถุงที่เตรียมมาซึ่งเจาะรูไว้ด้วย พอเดินห่างจากร้านมาพอสมควร ทิลล์ปล่อยให้ขนมปังตกลงไปในโคลน แล้วทิลล์หันไปพูดกับเด็กหนุ่มว่า ‘ขนมปังที่เพื่อนนะ เจ้านายฉันไม่เอาหรอกนะ เธอรีบวิ่งไปที่ร้านและหยิบขนมปังชิ้นอื่นมาให้ใหม่ ฉันจะยืนรออยู่ตรงนี้’ จากนั้นเด็กหนุ่มรีบวิ่งไปที่ร้าน ส่วนทิลล์รีบวิ่งกลับบ้าน เมื่อเด็กหนุ่มวิ่งกลับมาหาทิลล์ แน่ใจทิลล์ไม่อยู่แล้ว เขาก็กลับไปบอกเจ้านาย เจ้านายจึงออกตามหาบุคคลอุปลโลกน์ของทิลล์ แล้วเขาก็ได้รู้ว่าเขาถูกตุนจนเปื่อย

เรื่องที่ 12

วันหนึ่ง ทิลล์กับแม่ไปเที่ยวงานวัด ทิลล์ตีจมนเมามากจึงมองหาที่นอนพัก และได้คลานไปนอนในตะกร้าเปล่าใบหนึ่งตั้งแต่เที่ยงวันถึงเที่ยงคืน ขณะนั้นมีขโมย 2 คนแอบเข้ามาขโมยตะกร้า ขโมยคนหนึ่งกล่าวว่า ‘ฉันได้ยินมาว่าตะกร้าใบที่หนักที่สุดคือตะกร้าใบที่ดีที่สุด’ ขโมยทั้งสองช่วยกันหาตะกร้าใบที่หนักที่สุดและก็เจอตะกร้าใบที่หนักที่สุดซึ่งก็คือใบที่ทิลล์นอนหลับอยู่ในนั้น ขณะนั้นมีตมมาก ขโมยจึงไม่เห็นว่ามีคนอยู่ในตะกร้า พวกเขาแบกตะกร้าออกไป

ระหว่างนั้นทิลล์ตื่นแล้ว เขาจึงคิดแก๊งขโมยทั้งสอง ตอนแรกทิลล์เอื้อมมือมาดึงผมคนข้างหน้าอย่างแรง ทำให้เขาโกรธมากและเข้าใจว่าคนข้างหลังดึงผมจึงคิดว่า คนข้างหลังถึงว่าเขาจะทำอย่างนั้นได้อย่างไรในเมื่อแบกตะกร้าอยู่ พอเดินไปได้สักพัก ทิลล์ก็เอื้อมมือไปดึงผมของคนข้างหลังแรงกว่าคนข้างหน้าเสียด้วยซ้ำ ทำให้เขาโกรธมาก ต่อว่าชายคนข้างหน้า ‘ฉันต้องแบกของหนัก ส่วนเธอก็แก๊งดึงผมของฉัน และกล่าวหาว่าฉันดึงผมของเธอ’ ส่วนคนด้านหน้าก็ได้กลับว่า ‘เธอโกหก เธอนั่นแหละดึงผมของฉัน ฉันแทบจะมองไม่เห็นทาง แล้วจะให้ฉันหันหลังไปดึงผมของเธอได้อย่างไร ตอนนี้ฉันแน่ใจแล้วว่าเธอดึงผมของฉัน’ จากนั้นทั้งสองก็ทะเลาะกันทางวาจาไปเรื่อย ๆ แล้วทิลล์ดึงผมของคนด้านหน้าอย่างแรงจนศีรษะกระทบตะกร้า ทำให้เขาโกรธมาก ทิ้งตะกร้าลง และเริ่มชกต่อยคนด้านหลังอย่างสะเปะสะปะเพราะมองไม่เห็น ส่วนคนด้านหน้าก็ได้ตอบ

เรื่องที่ 13

ทิลล์หลงทางและมาอยู่กับเจ้าของคฤหาสน์แห่งหนึ่งซึ่งดำรงชีพด้วยการปล้นและลักทรัพย์ผู้อื่น วันหนึ่ง เจ้านายพาเขาขี่ม้าไปรอบ ๆ ป่า และเจอต้นปอ เจ้านายชี้ให้ทิลล์ดูและบอกว่าสิ่งนี้เรียกว่า เฮเนพ (Henep) หรือ เฮนฟี (Henfi) ถ้าเจอพืชพวกนี้เมื่อใดก็ถ่ายมูลกองใหญ่ ๆ ไว้นะ เราจะได้หนีทัน เจ้าหน้าที่ทางการจะไม่กล้าเข้ามาใกล้ มิฉะนั้นเราต้องถูกพืชพวกนี้มัดตัวและนำไปแขวนคอ วันหนึ่ง พ่อครัวบอกให้ทิลล์ลงไปในห้องใต้ดินซึ่งมีหม้อดินใบหนึ่งบรรจุเซเนพ (Senep) ยกมาให้เขาด้วย ส่วนทิลล์ตลอดชีวิตไม่เคยเห็นเซเนพหรือเฮนฟี (Senfi) หรือมัดตาร์ด พอเห็นหม้อเซเนพ ทิลล์ก็คิดว่าพ่อครัวจะเอาไปทำอะไร แล้วเขาก็คิดว่าพ่อครัวคงจะเอามาผูกตัวเขา เจ้านายบอกกับเขาว่าเจอพืชชนิดนี้เมื่อใด ถ่ายมูลกองใหญ่ลงไป ทิลล์จึงถ่ายมูลลงในหม้อเฮนฟี แล้วยกไปให้พ่อครัว หลังจากที่เจ้านายและแขกคนอื่น ๆ กินมัดตาร์ดลงไป ทุกคนก็พากันอาเจียนออกมา พวกเขาจึงตามพ่อครัวมาถามว่าทำไมมัดตาร์ดมีรสชาติเช่นนี้ พ่อครัวชิมมัดตาร์ดก็รีบคายออกมา แล้วกล่าวว่ารสชาติอย่างกับผลมมูล ทิลล์จึงหัวเราะ เมื่อเจ้านายถามว่าหัวเราะทำไม ทิลล์จึงตอบว่าก็เจ้านายสั่งว่าเจอพืชชนิดนี้เมื่อใด ถ่ายมูลลงไปเมื่อนั้นเพื่อว่าโจรอย่างเราจะได้ไม่ถูกจับและนำไปแขวนคอ เมื่อพ่อครัวสั่งฉันไปเอาเซเนพ ฉันก็ทำตามที่คุณบอก เจ้านายตาคลับว่า ‘เจ้าใจ ใต้ที่ฉันชี้เรียกว่า เฮเนพ หรือ เฮนฟี แต่ที่พ่อครัวให้ไปเอาคือ เซเนพหรือเฮนฟี ใต้ป่า แกทำอะไรทุเรศลงไป’ แล้วเจ้านายก็เอาเชือกวิ่งไล่ตีทิลล์ แต่ทิลล์วิ่งหนีไปได้และไม่กลับมาอีก

เรื่องที่ 14

ทิลต์ได้มาเป็นคนเป่าแตรให้กับกราฟแห่งอันฮาร์ท เนื่องจากไม่มีคนส่งอาหารไปให้ทิลต์ที่อยู่บนหอคอย ขณะที่มิศฎรมา ทิลต์จึงไม่เป่าแตร ปล่อยให้มิศฎรขโมยข้าวไป ท่านกราฟจึงถามทิลต์ว่าทำไมจึงนั่งเฉยอยู่บนหอคอย ทิลต์จึงตอบว่าก่อนที่จะกินอาหาร ผมไม่ร้องหรือทำอะไรทั้งนั้น ท่านกราฟจึงถามต่อไปว่าทำไมจึงไม่เป่าแตรบอกว่ามิศฎรมา ทิลต์จึงตอบว่าถ้าผมเป่าแตรคอนเสิร์ตอยู่ เป็นการเรียกให้มิศฎรมามากยิ่งขึ้น พวกเขาจะฆ่าพวกคุณตาย ต่อมาทิลต์ไม่ได้รับอาหารอีก เมื่อถึงเวลาอาหาร ทิลต์จึงเป่าแตร กราฟและพวกอัศวินรีบออกไปรบ แต่ก็ไม่เห็นมิศฎรแต่อย่างใด จึงรู้ว่าถูกทิลต์หลอก ท่านกราฟจึงเปลี่ยนให้ทิลต์ทำหน้าที่พดเดินเท้าแทน เมื่อถึงเวลาที่ต้องไปสู้กับมิศฎร ทิลต์จะไปเป็นคนสุดท้าย เมื่อถึงเวลากลับ ทิลต์จะกลับถึงเป็นคนแรก ซึ่งทิลต์บอกเหตุผลแก่ท่านกราฟว่า เมื่อพวกท่านรับประทานอาหารส่วนผมนั่งบนหอคอยอย่างทิวโหย ด้วยเหตุนี้ ผมจึงไม่มีแรงเพื่อรีบไปตีกับมิศฎรเป็นคนแรก ผมจึงต้องรีบกลับมาเป็นคนแรกเพื่อปกป้องอาหารสำหรับปราบมิศฎรและการถูกไปเป็นคนสุดท้ายเวลามิศฎรมาเป็นการเก็บแรงทางหนึ่งด้วย ท่านกราฟได้ชินเช่นนั้นจึงไล่ทิลต์ออกไป

เรื่องที่ 15

พ่อค้าผู้มั่งคั่งผู้หนึ่งมาเดินเล่นและระหว่างทางพบกับทิลต์ จึงได้ทักทายปราศรัยกับทิลต์และถามทิลต์ว่าเป็นลูกมือช่างฝีมือประเภทไหน ทิลต์ตอบเขาอย่างชาญฉลาดและกึ่งเสียดสีว่าเขาน่าจะเป็นลูกมือพ่อครัวนะและเขายังไม่งานทำ พ่อค้าชวนให้เขาไปทำงานด้วยและจะจ่ายค่าแรงอย่างงาม ในตอนนี้ทิลต์ใช้ชื่อว่า บาร์โทโลมาอัส พ่อค้าบอกว่าชื่อยาวไป ขอเรียก ดอลลก็แล้วกัน (Bartholomaus → Doll) ครั้งหนึ่ง พ่อค้าส่งเนื้อแห้งให้ทิลต์และสั่งว่า ‘ดอลลวางเนื้อเอาไว้ตอนเช้า ปล่อยให้เย็น แล้วย่างอย่างช้า ๆ จะได้ไม่ไหม้’ ทิลต์จึงวางอาหารบนเตาไฟแล้วเสียบเนื้อแห้งไว้ที่ไม้และวางอยู่ระหว่างเบียร์ 2 ถังในห้องใต้ดินเพื่อว่าเนื้อจะได้เย็นและไม่ไหม้ ต่อมาพ่อค้าก็สั่งให้ทิลต์ไปเตรียมรถม้าและทาสีใหม่ด้วย ทิลต์จึงทาสีรถม้าทั้งภายในและภายนอกโดยเฉพาะบริเวณที่คนนั่ง หลังจากที่พ่อค้ารู้ว่าตนต้องนั่งบนรถม้าที่สียังไม่แห้ง ก็โมโหและปนว่าทำไมไม่รู้จักทาสีส่วนที่เป็นข้างหน้าและข้างหลัง เจ้าเฝ้า ทำอะไรบ้า ๆ บอ ๆ ‘ขับไปที่แขวนคอเลยไป’ ทิลต์ก็ขับรถม้าไปได้ที่แขวนคอ แล้วก็จอบรถม้า ซึ่งสร้างความฉุนเฉียวให้กับพ่อค้า ต่อมาทิลต์แกล้งดึงตัวเชือกรถม้าตอนหลังกับตอนหน้าออกจากกัน แล้วทิลต์ก็ขับต่อไปคนเดียว ฝ่ายพ่อค้าและพระที่โดยสารมาด้วยวิ่งตามจนล้นห้อย พวกเขาตามทัน พ่อค้าแทบจะตีทิลต์ตาย แต่พระห้ามไว้ เมื่อกลับมาถึงบ้าน พ่อค้าจึงบอกทิลต์ว่าคืนนี้ให้พักอีกคืน กินและดื่มได้เต็มที่ ‘แต่พรุ่งนี้ต้องเก็บกวาดบ้านฉันให้เกลี้ยง’ และไปให้พ้นจากบ้านของเขา วันรุ่งขึ้นพ่อค้าไปโบสถ์แล้ว จากนั้นทิลต์เริ่มเก็บกวาดโดยการยกเก้าอี้ โต๊ะ ม้านั่ง และอื่น ๆ ที่เขายกไหว

เอาไปวางไว้ที่ถนน เมื่อพ่อค้าได้ยินว่าข้าวของของตนถูกยกออกมาวางข้างนอก ก็รีบกลับบ้านมา ต่อว่าทิลล์ ทิลล์ย้อนกลับว่าเขาทำตามที่พ่อค้าบอก เก็บกวาดบ้านและไปชะ จากนั้นทิลล์ก็จากไป ปล่อยให้พ่อค้าต้องยกของกลับเองท่ามกลางเสียงหัวเราะของเพื่อนบ้าน

เรื่องที่ 16

ทิลล์ได้มาเป็นคนเฝ้าโบสถ์ ทำให้ทิลล์กับพระได้สังสรรค์กันประจำ ครั้งหนึ่ง ทั้งสองก็พนันกันว่าถ้าพระสามารถถ่ายมูลได้กลางโบสถ์ ทิลล์ต้องเสียเบียร์ 1 ตัน แต่ว่าพระถ่ายมูลไม่ถึงกลางโบสถ์ ชาติไปอีกแค่ $\frac{1}{4}$ ทำให้พระต้องเสียเบียร์ 1 ตันให้แก่ทิลล์ แม้ครวัภรณ์ที่พระหลงเชื่อทิลล์ ทำอะไรที่เสียชื่อเสียง

เรื่องที่ 17

ครั้งหนึ่ง ทิลล์เป็นลูกมือช่างตัดเสื้อผ้าในแบร์ลิน นายช่างกล่าวว่าเวลาเย็บผ้า เย็บให้สวย ๆ อย่าให้เห็นตะเข็บ ทิลล์จึงคลานเข้าไปนั่งเย็บในถัง ต่อมานายช่างสั่งให้เขาเย็บโวลฟ์ให้เสร็จแล้วค่อยไปนอน ทิลล์จึงแปล Wolf ว่าสุนัขป่า เขาจึงทำตุ๊กตาสุนัขป่า แต่จริง ๆ แล้วคำนี้มีได้หมายถึงแต่สุนัขป่า แต่ยังมีหมายถึงเสื้อแบบชาวนา นายช่างต้องการให้ทิลล์เย็บเสื้อแบบที่ชาวนาใส่ มิใช่สุนัขป่า

เรื่องที่ 18

ทิลล์ไปเป็นผู้ช่วยร้านทำรองเท้า นายจ้างส่งหนังสือตัวให้ชิ้นหนึ่งแล้วสั่งว่า ‘ตัดหนังชิ้นนี้ใหญ่และเล็กอย่างที่คุณเลี้ยงสัตว์มี’ จากนั้นทิลล์จึงตัดแผ่นหนังเป็นรูปหมู วัว แกะ และแพะ เมื่อนายจ้างกลับมาเห็นผลงานของออยเลนชะปีเกิล เขาโกรธมาก แต่ยังให้โอกาสลูกจ้างอีกครั้งโดยเปลี่ยนหน้าที่จากการตัดแผ่นหนังเป็นการเย็บแผ่นหนัง นายจ้างส่งเข็มเย็บรองเท้ากับด้ายให้พร้อมกับกล่าวว่า ‘เย็บชิ้นเล็กกับชิ้นใหญ่ด้วยกันนะ’ แทนที่ทิลล์จะเย็บแผ่นหนังชิ้นเล็กกับชิ้นเล็กด้วยกัน ส่วนชิ้นใหญ่ก็เย็บติดกับชิ้นใหญ่ แต่ทิลล์กลับเย็บโดยนำชิ้นใหญ่ประกบกับชิ้นเล็ก ซึ่งสร้างความปวดเศียรเวียนเกล้าให้กับนายจ้างเป็นอันมาก

เรื่องที่ 19

ทิลล์เดินทางมาตลอดคืน รู้สึกเหน็ดเหนื่อยและหิวมาก จึงแวะเข้าไปที่พักแห่งหนึ่ง หญิงเจ้าของร้านถามทิลล์ว่าต้องการอาหารอะไร ทิลล์จึงตอบว่าเขาเป็นเพียงนักเดินทางที่ยากจน จะขอกินอาหารโดยไม่จ่ายเงินได้หรือไม่ หญิงเจ้าของร้านกล่าว ‘มีคุณ ไม่ว่าที่ร้านขายเนื้อหรือที่ร้านขายขนมปัง ฉันต้องจ่ายเงินให้เขาทั้งนั้น ไม่มีการได้อะไรฟรี ๆ ดังนั้น ฉันต้องได้เงินสำหรับการกินอาหาร’ ทิลล์ได้ยินเช่นนั้น จึงกล่าวว่า ‘ขอบคุณผู้หญิง ผมยินดีกินเพื่อเงิน แล้ว

อาหารที่คิดราคาอย่างไรล่ะ’ เจ้าของร้านจึงตอบว่า ‘ถ้านั่งโต๊ะกับพวกลูกภาพบุรุษชั้นสูงก็ 24 เฟนนิก โต๊ะถัดไป 18 เฟนนิก แต่ถ้านั่งกินกับพวกลูกจ้างของฉันก็ 12 เฟนนิก’ ‘ฉันผมขอรับประทานโต๊ะที่มีเงินมากที่สุด’ แล้วทิลส์ก็รับประทานอาหารจนอิ่มและเรียกหญิงเจ้าของร้านมาคิดค่าอาหาร ‘กรุณาจ่าย 24 เฟนนิกและขอให้ท่านเดินทางโดยสวัสดิภาพ’ ทิลส์ร้องตอบว่า ‘ไม่ใช่สิ คุณต่างหากต้องให้เงินผม คุณพูดเองมิใช่หรือว่าต้องได้เงินสำหรับการกิน ผมก็เข้าใจว่าเมื่อผมกินแล้ว คุณจะให้เงินผม และมันก็เป็นงานที่หนักพอสมควรนะ ผมกินจนเหงื่อไหลไหลหย้อย แล้วตอนนี้ก็อิ่มดีเลยล่ะ ดังนั้น ผมจึงควรจะได้ค่าแรง 24 เฟนนิก’

เรื่องที่ 20

ในเมือง Einbeck ทิลส์มาเป็นลูกมือของผู้ผลิตเบียร์ วันหนึ่ง หญิงที่ล่อนงานทิลส์สั่งเขาว่า ‘ใส่ยอพลงในหม้อ แล้วเคี่ยวให้ดีนะ’ แล้วเธอก็ออกไปงานเดินรำอีกหนึ่งชั่วโมงถึงจะกลับ (การใส่ดอก Hopfen เพื่อเบียร์จะได้มีรสชาติแรง) ที่บ้านนี้ เจ้านายเลี้ยงสุนัขตัวโตชื่อ Hopf พอน้ำเดือด ทิลส์ใส่ Hopf ที่เป็นสุนัขลงไปแทนที่จะใส่ยอพที่หมายถึงดอกไม้

เรื่องที่ 21

ครั้งหนึ่ง ออยเลนชะปิเกลเดินทางมาถึงตลาดในเมืองฮัมบูร์ก มีช่างตัดผมคนหนึ่งถามเขาว่า ‘เป็นลูกมือช่างอะไรล่ะ’ ออยเลนชะปิเกลตอบว่า ‘ผมเป็นลูกมือช่างตัดผมครับ’ ช่างตัดผมรับเขาเข้าทำงานและขึ้นไปที่บ้านหลังหนึ่งพลางกล่าวว่า ‘เห็นบ้านหลังนั้นไหม บ้านที่มีหน้าต่างบานใหญ่ ๆ เข้าไปข้างในเลย ฉันจะตามไปที่หลัง’ ออยเลนชะปิเกลพยักหน้าแล้วก็เดินตรงไปยังบ้านหลังนั้นและกระโดดข้ามหน้าต่างบานใหญ่เข้าไปในบ้าน ทำให้ภรรยาเจ้าของบ้านตกใจพร้อมกับละล้าละสลักว่า ‘ผีชาติานตัวโตน่าเธอมาที่นี่ ทำไมมาเข้าทางหน้าต่าง ประตูแคบไปหรือไง’ ออยเลนชะปิเกลกล่าวว่า ‘คุณผู้หญิงที่เคารพ อย่าเพิ่งโกรธผมสิครับ ลามีของคุณสั่งเช่นนี้ และผมก็มาเป็นลูกมือของลามีคุณ’ เมื่อลามีกลับมาได้รู้พฤติกรรมของออยเลนชะปิเกลและคิดถึงคำพูดของตน ถึงกับพูดไม่ออก ต่อมาช่างตัดผมสั่งให้ทิลส์เอากรรไกรไปลับ ‘ลับกรรไกรให้คมนะ ด้านสันกับด้านตัดระวังให้ดี’ ทิลส์รับกรรไกรมาแล้วก็เอาไปลับทั้งด้านสันและด้านตัดจนคมกริบทั้งสองด้าน ช่างตัดผมเห็นก็โกรธมากจึงตะเพิดทิลส์ออกไป ‘ไปให้พ้น มาทางไหนก็ไปทางนั้น’ แล้วทิลส์ก็ออกจากร้านโดยกระแทกหน้าต่างบานใหญ่และกระโดดออกไปอย่างว่องไว

เรื่องที่ 22

เหตุการณ์ตอนที่ทิลด์แบ่งสมบัติให้เพื่อน เจ้าเมือง และบาทหลวง โดยหอบหีบไม้ที่เก็บสมบัติกับกุญแจให้เจ้าเมืองรักษาและตั้งทุกคนว่าเมื่อฝืนเขาแล้วจึงเปิดหีบขโมยได้ ทว่าเมื่อเปิดหีบออกมา ทุกคนพบแต่หินอยู่ในหีบ จึงเกิดการทะเลาะกัน ต่างฝ่ายต่างคิดว่าอีกฝ่ายแอบเอาสมบัติไปแล้ว ต่อมาจึงคิดว่าทิลด์คงจะเล่นตลกกับพวกตน

เรื่องที่ 23

ในปราสาทของพระเจ้าแผ่นดินแห่งโปแลนด์กำลังมีการแข่งขันระหว่างตลกหลวงของพระองค์กับทิลด์ ออxygenระเบิด ทั้งคู่แข่งขันมาหลายยกแล้ว แต่ยังไม่มีการแพ้ใครชนะ พวกเขาแข่งขันกันว่าเมื่อฝ่ายหนึ่งทำอะไรก็ตาม อีกคนต้องทำตาม ผลัดกันเริ่มทำผลัดกันทำตามจนไม่รู้ผลแพ้ชนะเสียที ในที่สุดทิลด์คิดวิธีหนึ่งได้ที่จะทำให้อีกฝ่ายไม่กล้าทำตาม ทิลด์เดินไปกลางห้องพระโอง ถอดกางเกง และถ่ายมูลบริเวณนั้น จากนั้นเอาช้อนมาแบ่งมูลเป็นสองกอง แล้วตะโกนเรียกคู่แข่ง 'เฮ้พวก มานี่สิ มาทำตามอย่างฉัน' แล้วทิลด์ก็ตักมูลกินและส่งช้อนให้คู่แข่ง 'ว่าไงเพื่อน ส่วนที่เหลือนี้ของนายนะ กินซะสิ' คู่แข่งขันของทิลด์ไม่ยอมกินตามจึงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ส่วนทิลด์ได้เสื้อผ้าชุดใหม่และเงิน 20 กุลเดน

ตัวอย่างเหตุการณ์บางตอนจากเรื่องศรีธนญชัย

เรื่องที่ 1

อยู่มาวันหนึ่งศรีธนญชัยเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินและขอพระราชทานที่ดินเท่าแมวคืนตายพระเจ้าแผ่นดินทรงอนุญาตตามที่ขอ แทนที่ศรีธนญชัยจะครอบครองเพียงที่ดินผืนเล็ก ๆ ตามความหมายของสำนวน เขาจับแมวมาผูกเชือกโดยมือข้างหนึ่งจับเชือกเอาไว้ส่วนมืออีกข้างหนึ่งถือไม้ไล่ตีแมวไปเรื่อย ๆ กว่าแมวจะตายได้ที่หลายไร่

เรื่องที่ 2

ในระหว่างที่พระเจ้าแผ่นดินประพาสอุทยานได้รับสั่งให้ศรีธนญชัยหลอกพระองค์ลงไปในสระน้ำมิฉะนั้นจะถูกประหารชีวิต ศรีธนญชัยได้ยินเช่นนั้นจึงกล่าวว่าเขาไม่ตามรดหลอกพระองค์ลงไปได้ ขอให้พระองค์ลงมาเองโดยเขาสามารถหลอกพระองค์ขึ้นจากสระได้ พระองค์จึงลงมาในสระน้ำแล้วรอดูว่าศรีธนญชัยจะตามรดหลอกพระองค์ขึ้นจากสระได้อย่างไร แล้วศรีธนญชัยกล่าวว่าเขาทำตามรับสั่งแล้วในการหลอกพระองค์ลงสระแต่พระองค์มิได้รับสั่งให้หลอกพระองค์ขึ้นจากสระ

เรื่องที่ 3

พระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้เชียงเมืองไปหาผ้าลายตีนแด้มซึ่งเป็นผ้าชนิดหนึ่งมาให้พระองค์ แต่เชียงเมืองมิได้ไปค้นหา ทอครบกำหนดก็อ้างว่าตนไม่เจอผ้าชนิดนี้เพราะมีแต่ผ้าที่ทำจากมือแด้มไม่พบผ้าที่ทำจากตีนแด้ม

เรื่องที่ 4

ศรีทนะนไชยถูกจองจำในกรงเหล็กและนำไปถ่วงน้ำเพื่อทดสอบว่าเขาจะสามารถใช้ภูมิปัญญาเอาตัวรอดได้อย่างไร ศรีทนะนไชยขอพระราชทานเครื่องราชกกุธภัณฑ์ชิ้นหนึ่งคือ ทานพระศรีวงบนหลังกรงเหล็ก พระองค์พระราชทานแก่ศรีทนะนไชย ก่อนที่น้ำทะเลจะท่วมกรงซึ่งมีนายล่าปลาเดินเรือผ่านมาได้หยุดแวะดูกรงเหล็กแลได้ถามถึงสาเหตุที่ถูกขัง ศรีทนะนไชยจึงโกหกว่าพระเจ้าแผ่นดินจะยกเมืองให้ครองแต่ตนไม่ต้องการจึงถูกจองจำในกรง ถ้ารับปากข้อเสนอมือใดจะได้รับการปล่อยตัว จริง ๆ แล้วไม่ว่าจีนหรือไทย ถ้ายินดีเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ก็ยินดีจะยกแผ่นดินให้ครอบครอง นายล่าปลาโลภมากมิได้ไตร่ตรองให้ถ้วนถี่ประกอบกับเห็นทานพระศรีจึงเชื่อสนิทใจเลยได้ยกเรือให้ศรีทนะนไชยส่วนตนย้ายเข้าไปอยู่ในกรงเหล็กแทนจนถูกน้ำทะเลพัดท่วมเสียชีวิตคากรงเหล็ก

เรื่องที่ 5

ศรีทนะนไชยรับพนันเรื่องผ้าวิเศษกับชาวต่างชาติ ศรีทนะนไชยสามารถเอาชนะอีกฝ่ายด้วยเหตุผลว่าเขามีผ้าเนื้อดี ไม่เห็นเส้นด้ายหรือรอยตะเข็บเลย เนื้อผ้าใสดังกระจก แต่อันที่จริงแล้วเขาไม่มีผ้าเพียงแต่ทำทำจับผ้าอวดคู่แข่งขัน คู่แข่งมีอาจได้แย้งได้จึงเป็นฝ่ายแพ้

เรื่องที่ 6

ในคราวหนึ่งศรีทนะนไชยไปถึงเมืองจีนและได้ทราบว่าพระเจ้ากรุงจีนมีพระพักตร์เป็นสุนัข พระองค์ทรงห้ามทุกคนเงยหน้าเวลาเข้าเฝ้า ศรีทนะนไชยด้วยความอยากรู้อยากเห็นด้วยตาของตนเองจึงขอเข้าเฝ้าและกราบทูลว่าที่อยู่ย้านั้นนิยมรับประทานผักนึ่งซึ่งถือว่าเป็นยาและมีวิธีรับประทานโดยต้มสุกแล้วนำผักนึ่งมาพาดไว้บนราวไม้ เวลาจะรับประทานก็ให้กระโดดขึ้นรับประทาน หลังจากที่ศรีทนะนไชยแสดงวิธีกินผักนึ่ง เขาจึงมีโอกาสดูพระพักตร์ของพระเจ้ากรุงจีนว่าเป็นสุนัขจริงดังคำเลื่องลือ เมื่อรู้ว่าถูกหลอกพระองค์ทรงกริ้วจึงสั่งให้นำศรีทนะนไชยไปขังไว้ในห้องที่มีมดคันเพื่อให้มดกัดศรีทนะนไชยตาย แต่การณ์กลับมิได้เป็นเช่นนั้นเนื่องจาก

ศรีทระนนไชยลอบนำอ้อยเข้าไปด้วย มดจึงไปกัดอ้อยแทน เมื่อศรีทระนนไชยไม่ตาย พระองค์สั่งให้นำตัวไปขังในตึกเย็นเพื่อให้หนาวตาย เมื่อเข้าไปในนั้นศรีทระนนไชยเล่นมวยปล้ำกับนักโทษคนอื่น ๆ จนร้อนมากทำให้รอดตายได้อีกครั้ง พระเจ้ากรุงจีนซึ่งชมภูมิปัญญาจึงปล่อยตัวไป

เรื่องที่ 7

ครั้งหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินสั่งให้ศรีธนญไชยไปเก็บพริกมาให้พระองค์ เมื่อเข้าไปในสวนพริกเขาเห็นพริกยังอยู่คาต้น จึงคิดว่าพระองค์สั่งให้ตนมาเก็บพริกมิใช่มาเด็ดพริก ถ้าตนเด็ดพริกจะเป็นการขัดรับสั่ง เขาก็เลยนอนรออยู่ในสวนรอให้พริกตกมาถึงพื้นดินแล้วค่อย เก็บตามรับสั่ง

เรื่องที่ 8

ครั้งหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้ศรีธนญไชยนำทัพไปรบกับข้าศึกที่กำลังมาประชิดเมือง ศรีธนญไชยไม่ต้องการไปรบจึงสามกกระบุงใบใหญ่เพื่อใส่เสบียงเตรียมไว้ระหว่างรบ กระบุงใบนั้นกว้างกว่าประตูเมืองเสียอีกจึงไม่สามารถเอกรอกจากประตูเมืองได้ ทหารที่ตามมาก็ติดอยู่ข้างหลังไม่สามารถออกไปได้ พระเจ้าแผ่นดินรำคาญจึงรับสั่งให้ศรีธนญไชยไม่ต้องไปรบ

เรื่องที่ 9

ศรีทระนนไชยรับพนันเรื่องนกพูดได้กับชาวต่างชาติ แต่ศรีทระนนไชยไม่มีนกที่สามารถพูดได้ เขาจึงจับนกตะกุ่มมาขังไว้ในกรง แล้วไม่ให้อาหาร เมื่อนกตะกุ่มหิวจัดก็ส่งนกเอี้ยงเข้าไปในกรง เจ้านกตะกุ่มก็กินนกเอี้ยง ศรีทระนนไชยตั้งให้ป่าวไพร่ทำเช่นนี้จนกว่าจะถึงวันแข่งขัน เมื่อถึงวันนั้น เจ้านกแขกเต้าบินมาเกาะที่ด้านหน้าเจ้านกตะกุ่มแล้วพูดต่าง ๆ นานา ทันใดนั้นเจ้านกแขกเต้าถูกนกตะกุ่มกิน ศรีทระนนไชยจึงถือว่าตนเป็นฝ่ายชนะเนื่องจากนกพูดได้ของฝ่ายตรงข้ามเสียชีวิตไปแล้ว พระเจ้าแผ่นดินซึ่งเสด็จมาทอดพระเนตรการแข่งขันด้วยประกาศาให้เลิกแล้วต่อกัน

เรื่องที่ 10

ครั้งหนึ่ง ศรีธนญไชยทำให้พระเจ้าแผ่นดินโกรธ พระองค์สั่งว่า ‘ตั้งแต่เมื่อเข้ามาก็ทำวู่วาม... ถ้าแผ่นดินนี้ไม่กลับอย่าเข้ามา แม้พสุธากลับจึงสิ้นที่คำขอ’ พอถึงเดือนหก ขาวนาไถนา ‘นึกในใจว่าการไถไถวันนี้ ชื่อว่ากลับบัตที่จริงของมัน’ นางวิเศษถูกถอดออกจากตำแหน่งจึงไปขอร้องให้ศรีธนญไชยวิ่งเดินให้ ‘ช่วยวิ่งเดินข้างในทุ่งลิกจจา’ ศรีธนญไชยรีบไปในวัง ‘ว่าแล้วก็รีบไปบัดดล เข้าข้างในวังวนทำเวียนวก แล้วเดินไปเดินมาทำหน้าที่นี้

เรื่องที่ 11

ศรีทษะนนไชยขอพระราชทานที่เท่าแมวดิ้นตาย พระเจ้าแผ่นดินประทานให้ ศรีทษะนนไชยนำเชือกผูกแมวไว้แล้วเขียนตีให้วิ่งไปตามที่ต่าง ๆ เป็นบริเวณกว้างหลายไร่กว่าแมวจะตาย ‘จับเอาแมวมาผูกมัด...ตีต้อนตัดไปตามใจ แมวนั้นเจ็บยิ่งนัก...เชชานวิ่งเสือกสน นุกบ้านคนข้ามเขตคาม...กว่าแมวจะดิ้นตาย ที่มากมายกว้างถนัด...ร้อยเส้นสิบห้าห้าศ...แมวนั้นรีบเอามาหมด’

เรื่องที่ 12

ตอนศรีทษะนนไชยกินผักนึ่งได้ราวเพื่อหลอกอุหน้ำพระเจ้ากรุงจีนซึ่งมีพระพักตร์เป็นสุนัข จึงถูกเอาไปใส่กรงซึ่งมีมดคัน และตีกเข็นเพื่อให้แข็งตาย ในตอนนี้ ศรีทษะนนไชยไปถึงเมืองจีน และได้ทราบข่าวว่าพระเจ้ากรุงจีนมีพระพักตร์เป็นสุนัข พระองค์ทรงห้ามทุกคนเงยหน้าเวลาเข้าเฝ้า ด้วยความอยากเห็นด้วยตาตนเอง ศรีทษะนนไชยจึงคิดกลอุบายด้วยการกราบขอร้องพระเจ้ากรุงจีนว่าที่อยู่ยวนนั้นนิยมรับประทานผักนึ่งซึ่งถือว่าเป็นยา และมีวิธีรับประทานโดยดัดทุกอย่างแล้วนำผักนึ่งที่ดัดทุกอย่างนั้นพาดไว้บนราวไม้ เวลาจะรับประทานก็ให้กระโดดขึ้นรับประทาน หลังจากศรีทษะนนไชยแสดงวิธีการกินผักนึ่ง เขาจึงมีโอกาสดูพระพักตร์ของพระเจ้ากรุงจีนว่าเป็นสุนัขจริง

เรื่องที่ 13

ตอนศรีทษะนนไชยเอาน้ำลาดสังฆราช ศรีทษะนนไชยอ้างเหตุผลของการที่ตนไม่ได้เข้าเฝ้า เนื่องจากตนไปสอนหนังสือสังฆราช ซึ่งอันที่จริงแล้วศรีทษะนนไชยเพียงแต่เก็บคัมภีร์ที่ตกอยู่ข้างทางไปถวายพระสังฆราช พระเจ้าแผ่นดินไม่เชื่อจึงส่งมหาดเล็กไปตามพระสังฆราช พระสังฆราชโกรธศรีทษะนนไชยมาก จึงสั่งมหาดเล็กให้กราบขอร้ององค์ว่าอีกสักครู่จะมาเข้าเฝ้าและชี้แจงด้วยตนเอง นอกจากนี้ มหาดเล็กยังกราบขอร้องด้วยว่าพระสังฆราช ‘ซึ่งโกรธพันใจ ตั้งไฟเผาผลาญ ร้อนร่ำรำคาญ เคียดดาลวิญญูณณ์’ ศรีทษะนนไชยได้ยินเช่นนั้น จึงตักน้ำใส่อ่าง แล้วแอบที่ประตูทางเข้า เมื่อพระสังฆราชก้าวข้ามธรณีประตูวัง ถูกศรีทษะนนไชยเอาน้ำลาดจนเปียกชุ่ม และศรีทษะนนไชยให้เหตุผลในการกระทำของตนว่าสังฆราชโกรธเป็นพินเป็นไฟ ถ้าไม่รีบเอาน้ำมาดับ จึงอาจจะถูกเผาด้วย ‘ท่านโกรธคือไฟ แล้วเข้ามาใน พระนิเวศเซตธัมม์ เกล็กกระหม่อมค่อยผ่อน ดับร้อนไฟทัน หาไม่ไฟนั้นจะไหม้ในวัง’

เรื่องที่ 14

ตอนศรีทษะนนไชยทำอุบายเลี้ยงเหล่าแพชฆาตซึ่งหนีรอดไปได้ พระเจ้าแผ่นดินตั้งประหารศรีทษะนนไชย เนื่องจากศรีทษะนนไชยผายลมใส่หม้อถวายพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงกริ้วมากจึงดริตตั้งประหารชีวิต ศรีทษะนนไชยจึงจัดหาเหล่าแพชฆาตและกับแก้มเลี้ยงบรรดาแพชฆาต

ต่อมาศรีทระนไนชชวนบรรดาพธมฆาตแก่นตักวาโนเรื่อ พอได้อั้งหะวะที่เพธมฆาตเพลล ศรี-
ทระนไนชว่ายน้าหนิ ฝ่ายเพธมฆาตมิได้สนใจเนื่องจกฤทธิสุรา ศรีทระนไนชจึงว่ายน้ากตบบ้าน
อย่างปลอคกภัยและมิดองถูประหารชีวิต เนื่องจกโนนิตานฮ้างอิงถึงกฎหมายซึ่งได้ระบุไว้ว่าโทษ
คาย ถ้าใครหนีรอดไปได้ให้ถือว่ามิดองโทษอีกต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เหตุการณ์สำคัญของนิทานเรื่องทิลด์ ออยเดนระเบิดกับศรีษณูชัย

เหตุการณ์สำคัญในแต่ละตอนของเรื่องทิลด์ ออยเดนระเบิด ตำนานแฮร์มันน์ โบเทอ

1. ทิลด์ตั้งครรภ์ของชาวบ้านลงน้ำ
2. ทิลด์เจาะรูถุงใส่ขนมปังทำให้ได้ขนมปังมาฟรี ๆ
3. ทิลด์หลอกให้ไก่ของชาวนา แข่งเศษอาหารขึ้นเดียวกัน
4. ทิลด์หลอกให้โจรสองคนทะเลาะกันเอง
5. ทิลด์ทำให้นายที่เป็นโจรสวาทกรรเนื่องจากถ่ายมูลลงในมัดสตาร์ตด้วยความเข้าใจผิดคิดว่ามัดสตาร์ตกับคันปอคือสิ่งเดียวกัน
6. ทิลด์ทำให้นายที่เป็นพ่อค้าโกรธด้วยการนำเนื้อไปแช่แข็ง ทาสีรถม้าทั้งภายในและภายนอก ตักรถโดยเฉพาะเบาะนั่ง และยังขับรถม้าพานายไปที่แขวนคอ
7. ทิลด์ขนเฟอร์นิเจอร์ของเจ้านายไปทิ้งไว้ที่ปากซอย
8. ทิลด์ทำให้แม่บ้านโกรธด้วยการล้อเลียนเรื่องดวงคาพิการของเธอ และกินไก่ 1 ตัวเพื่อมิให้พระเสียดำพุดที่กล่าวว่าจะดูแลตนอย่างดีดังเช่นที่ดูแลตนเองและแม่บ้าน โดยจะแบ่งปันอาหารให้เท่า ๆ กันซึ่งในขณะนั้นมีไก่ 2 ตัวแต่มีคน 3 คน นอกจากนี้ทิลด์ทำงานเพียงครึ่งเดียวโดยอ้างคำกล่าวของพระที่ว่าทำเพียงครึ่งเดียวก็ได้
9. ทิลด์ทำพนันพระถ่ายมูลกลางโบสถ์
10. ทิลด์หลอกสาวใช้และพระทะเลาะกับชาวนา
11. ทิลด์หลอกว่าจะบิณฑู
12. ทิลด์หลอกคนป่วยกินยาถ่าย
13. ทิลด์ถ่ายมูลบนกองลูกแพ
14. ทิลด์เฝ้าแตรเมื่อ ไม่มีผู้มกรุดและกลับเข้าปราสาทเป็นคนแรกแต่ออกไปรบเป็นคนสุดท้าย
15. ทิลด์ตั้งทำเกือกม้าทองตามรับสั่งของพระราชาแห่งเดนมาร์ก
16. ทิลด์ชนะตกลงหลวงอีกคนด้วยการกินมูลของตน
17. ทิลด์ทำให้เจ้าที่ดิน โกรธจึงต้องฆ่าม้าเพื่อขียนบนตัวม้าและซื้อดินจากคนอื่นเพื่อ ไม่ได้ขียนอยู่บนที่ดินของเจ้าที่ดิน
18. ทิลด์ไม่ได้วาดรูปแต่กล่าวว่าผู้ที่ยอม ไม่เห็นรูปของเขาแสดงว่ามีชาติกำเนิด ไม่บริสุทธิ์
19. ทิลด์สามารถตอบคำถามที่ไม่มีคำตอบได้ เช่น มีน้ำกี่โหลในมหาสมุทร นับตั้งแต่ยุค

อดัมจนถึงปัจจุบัน เวลาผ่านไปนานก็วัน จุดศูนย์กลางของโลกอยู่ที่ไหน จากพื้นโลกถึง
สวรรค์ไกลมากเพียงใด ท้องฟ้ามีขนาดเท่าใด

20. ทิลด์สอนหนังสือตา ภาตามารถแปลงเสียงร้อง อี-อา
21. ทิลด์ปลอมเป็นพระ และเทศนาได้ถูกใจผู้ฟัง
22. ทิลด์แกดงยามเฝ้าประตู
23. อาหารมื้อนี้เป็นเงิน 24 เฟนนิก หมายความว่าเจ้าของร้านต้องจ่ายเงินค่าอาหารให้ทิลด์
24. ทิลด์ใช้อุบายให้หญิงเจ้าของที่พัก ได้คุยกับพระสันตปาปา
25. ทิลด์หลอกยิวชื่อมูด โดยอ้างว่าเป็นผลไม้พยากรณ์
26. ทิลด์ใช้อุบายทำให้ได้ไก่มาฟรี ๆ
27. ทิลด์หลอกพระกับสาวใช้แย่งไส้กรอกกันเอง
28. ทิลด์หลอกม้าพันธุ์ดีจากพระได้
29. ทิลด์ถ่ายมูดหลอกเอารางวัดจากแม่ของเด็กห้องผูก
30. ทิลด์ทำให้นายที่เป็นช่างตีเหล็ก โกรธด้วยการแบกหินอ่อนไว้บนหลังเมื่อถูกปลุกกลางดึก
และเมื่อถูกเจ้านายไล่ออก ทิลด์จึงไปทางหลังคา
31. ทิลด์ทำให้นายที่เป็นช่างตีเหล็ก โกรธด้วยการนำอุปกรณ์ตีเหล็กมาหลอมรวมกัน
32. ทิลด์ถือเทียนคำตั้งของช่างทำรองเท้า ครั้งแรกตัดพื้นรองเท้าเป็นรูปวัว ควาย แกะ ต่อมา
เย็บแผ่นหนังแผ่นใหญ่ติดกับแผ่นเล็ก และตัดรองเท้าตามหุ่นอันเดียวที่เจ้านายบอกตลอด
33. ทิลด์ทำมูดแห้งแล้วอ้างว่าเป็นไขมันทาหนังสัตว์
34. เมื่อเปียร์เคียดใส่ฮอพทง ไป ทิลด์โดยหาที่ชื่อฮอพทง ไปแทนที่จะใส่ดอกฮอพ
35. ทิลด์เป็นตุกมือช่างเย็บผ้า เขาเย็บผ้าในถังเมื่อนายสั่งให้เย็บสิ ๆ ไม่มีคนเห็น และเย็บตุ๊กตา
ตุ้มขี้ป่า
36. ทิลด์แอบเลื้อยขาเก้าอี้ของตุกมือช่างเย็บผ้า
37. ทิลด์สอนศิลปะการเย็บผ้าให้กับช่างเย็บผ้า
38. ทิลด์ถือเทียนช่างทอผ้าขนสัตว์ด้วยการทำงานในวันหยุดทางศาสนา โดยอ้างว่านายสั่งให้
ทำงานตลอด ไม่มีวันหยุดและตีขนสัตว์บนหลังคา ยังได้ถ่ายมูดกลางแจ้งนำมูดมาไว้ใน
ห้องรับประทานอาหารของนายจ้าง
39. ทิลด์นอนบนกองขนสัตว์ที่เปียกและแห้งเพื่อสร้างความเคยชิน
40. ทิลด์ข้อมแมวเป็นกระต่าย
41. ทิลด์เอาม้านั่งและเก้าอี้เป็นพินมาดัมหนังสัตว์
42. ทิลด์หลอกดื่มไวน์ฟรี

43. ทิถฎกตัดดินแขวนคอแต่ใช้อุบายเอาคิ้วรอดมาได้
44. ทิถฎกตั้งทำกระเป๋ใส่เงินขนาดใหญ่
45. ทิถฎกหยิบเงินเมื่อคิดมีอมมาโดยมิได้จ่ายเงิน ความที่คนขายเนื้อพูด
46. ทิถฎกชนะพนันคนขายเนื้อสามารถพูดคำถูกใจเขาได้
47. ทิถฎกถอดชิ้นส่วนโต๊ะ
48. ทิถฎกอบขนมปังเป็นรูปนกยูงและรูปลิงค่าง
49. ทิถฎกแก๊งเจ้านายที่เป็นคนทำงานมัวงัวด้วยการร่อนแป้งลงพื้นดินเพื่อให้แป้งได้อาบแสงของดวงจันทร์
50. ทิถฎกหยิบโครงกระดูกมาให้เจ้านายและเดินตามเจ้านายเพื่อจะ ได้เห็นนายตลอดเวลา
51. ทิถฎกแก๊งพ่อค้ารับซื้อม้าซึ่งพิสูจน์ม้าด้วยการคิงหาง
52. ทิถฎกแก๊งช่างทำกลองชญาด้วยการปิดประตูหน้าต่างและกินอาหารคนเดียวโดยมิให้เจ้าของบ้านเข้า และว่าจ้างรถม้า โดยให้ไปเก็บเงินกับช่างทำกลองชญา
53. ทิถฎกเสียวหญิงชาวนาชราด้วยการเสียวกระเป๋ใส่เงิน
54. ทิถฎกหลอกเอาผ้าเช็ดหน้าจากชวานา
55. ทิถฎกถ่ายมูลด้วยการอ้างว่าที่นั่นเป็นบ้านแห่งความสะอาด
56. ทิถฎกซื้อนมสดจนเกิดสงครามนมสด
57. ทิถฎกจัดการเลี้ยงซึ่งเขาไม่ต้องจ่ายเงิน
58. ทิถฎกอ้างว่าเขาเพาะพันธุ์ตัวตลก
59. ทิถฎกถามว่าเบคอนที่ตกแต่งรองเท้าบู๊ตของเขาทำมาจากหมูตัวเมียหรือหมูตัวผู้
60. ทิถฎกสามารถทำให้คนทำตามคำสั่งด้วยการขยิบตา
61. ทิถฎกทำให้นายจ้างที่เป็นช่างตัดผม โกรธด้วยการเข้าบ้านเจ้านายทางหน้าต่างและลับกรรไกรจนคมกริบทั้ง 2 ด้าน
62. ทิถฎกเอาน้ำมันดับปลาให้ชวานากิน
63. ทิถฎกจับเสลดลงในหม้อซุปล ทำให้เขาได้กินซุปลคนเดียว
64. ทิถฎกถ่ายมูลทำให้งานเลี้ยงของเศรษฐีเลิกกลางครัน
65. ทิถฎกปลอมเป็นหมี
66. ทิถฎกถ่ายมูลบนกองผ้าห่ม
67. ทิถฎกตูดกินอาหารและจ่ายค่าอาหารด้วยเสียงเงินกระทบ โต๊ะ
68. ทิถฎกถ่ายมูลที่เตาผิง เมื่อถูก ๆ ของเจ้าของที่พักถ่ายมูลไม่เป็นที่
69. ทิถฎกถลกหนังสุนัขเป็นค่าเบียร์ครึ่งหนึ่งที่สุนัขตัวนั้นกินเบียร์

70. ทิถต์ข โมยจักรยาน
71. ทิถต์อุ้มเจ้าของที่พักแ้ววางเรอลงบนกองจี๊เค้า
72. ทิถต์ถ่าขมูลบนที่นอนของพระ
73. ทิถต์หลอกพ้อค้ำกินแเอปแฉ็ดตอดไส้ขงกับแมลงวัน
74. ทิถต์ไม่รับเนยกับนมขงหญิงชาวนา
75. ทิถต์หลอกเจ้าของที่พักแะพระให้เข้าใจกันผิดแต่ทำให้ชายคาบอดได้พักฟรี
76. ทิถต์ปลอมเป็นแพทย์รักษาคนไข้หายโดยทันที
77. ทิถต์อาศัยอยู่ที่โบสถ์ อนุญาตให้เข้าห้องเก็บเสบียงได้ทีละ 4 คน
78. ทิถต์นับจำนวนพระ โดยให้พระคกบันได
79. ทิถต์ถ่าขมูลจ่ายค่ายา
80. ทิถต์ไปโรงพยาบาลชื่อ "ศูพระจิต"
81. แม่มาเยี่ยมทิถต์
82. ทิถต์แก้งพระโลกให้ด้วงหีบเงินในกระป๋องถึงปฏิฎต
83. ทิถต์ทิ้งมรดกไว้ หลังจกฝงศททิถต์จึงได้เปิดหีบสมบัติซึ่งมีแต่หินทำให้ทะเลาะกันเอง เพราะค่างฝ่ายค่างโทษว่าอีกฝ่ายแอบมาเอาสมบัติไปก่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหตุการณ์สำคัญในแต่ละตอนของเรื่องศรีทะนไนชยตำนานกาพย์ ฉบับตีพิมพ์เผยแพร่

1. แม่ตั้งให้ศรีทะนไนชยอาบน้ำร้อนให้ห่มคลุมทึน เขาจึงฆ่าห้องน้องและควักไส้พุ่งออกมา
2. สมภารตั้งศรีทะนไนชยสอนหนังสือหลานสาว เขาสอนแต่เรื่องตีปคนทางเพศ
3. หลวงนายตั้งให้เก็บกวาดทุกสิ่งทุกอย่าง เขาก็เก็บแต่มูลช้างและมูลม้า
4. ภรรยาหลวงนายตั้งให้ไปตามหลวงนายกลับมารับประทานอาหาร เขาแกล้งคะ โจนเรียกให้นายอ้ออายุ
5. ภรรยาหลวงนายสอนมารยาทให้ศรีทะนไนชย เขาจึงหมอบคลานกระซิบเรื่องไฟไหม้
6. หลวงนายตั้งให้ศรีทะนไนชยไปหาค้นไฟ เขาจึงไปเอาเชิงกรานมาให้แทน
7. หลวงนายตั้งให้ศรีทะนไนชยชักควายขึ้นคันตาล เขาจึงผูกวัวกับขยอคตาลทำให้วัวตาย
8. หลวงนายตั้งศรีทะนไนชยปรนนิบัติหายาให้แม่ของคน เขาเอาสารหนูให้กินทำให้แม่หลวงนายตาย
9. ศรีทะนไนชยปลุกเรือนทอง พระเจ้าแผ่นดินเสด็จทอดพระเนตร
10. พระเจ้าแผ่นดินตั้งนางสนมถ้ายมูลเรือนทองกลางของศรีทะนไนชย แต่นางสนมผายลมและปัสสาวะด้วยซึ่งเป็นกรกระทำนอกเหนือคำสั่ง ทำให้เขามีสิทธิ์เอาไม้ไถ่ดินางสนม
11. ศรีทะนไนชยไม่ไปทำงานโดยอ้างว่าบอกหนังสือตั้งฆราวาส
12. ตั้งฆราวาสโกรธคังไฟเผา ศรีทะนไนชยจึงเอาน้ำสาครเพื่อดับไฟ
13. ศรีทะนไนชยขอที่เท่าแม่วคินตาย
14. ศรีทะนไนชยถวาย"ดอกหูกถินคิตี" แด่พระเจ้าแผ่นดิน
15. ศรีทะนไนชยเลี้ยงเหล่าเพชฌฆาตทำให้หนีรอดการประหารชีวิตได้
16. ศรีทะนไนชยหลวงพระเจ้าแผ่นดินลงสระน้ำ
17. ศรีทะนไนชยบอกว่าปลายตาลมิใช่คันตาล
18. ศรีทะนไนชยชนะพนันสามารถเอาใจข้าราชการถูกว่าพวกเขาจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน
19. ศรีทะนไนชยตอบปัญหานักปราชญ์ชาวสิงหล ได้ด้วยการชู 5 นิ้วและถลศเสีย 4 นิ้ว
20. ศรีทะนไนชยอ้างว่าคนมีผ้าเนื้อคิ มองไม่เห็น เนื้อคล้ายกระจก
21. ศรีทะนไนชยจับนกตะกุ่มมาเป็นนาสาถิกาและชนะนกแขกเต้าข้างพุดด้วยการกิน
22. ศรีทะนไนชยอ้างว่าคนเป็นไก่ตัวผู้
23. ศรีทะนไนชยหลอกได้กักรือให้ตายแทนได้โดยแลกกับตำแหน่งพระเจ้าแผ่นดิน
24. ศรีทะนไนชยสารคดีวิธีกินผักบั้งทำให้สามารถเห็นพระพักตรฤษัษพระเจ้ากรุงจีน
25. ศรีทะนไนชยนำอ้อยเข้าคีมคทำให้รอดตาย

26. ศรีทระนไนชโยเล่นมวยปล้ำกับนักโทษคนอื่น ๆ ทำให้รอดตายจากคอกขี้เ็น
27. ศรีทระนไนชโยชนะพนันได้มะม่วงสมภาร โดยอ้างว่าต้องฟันต้นมะม่วงทิ้งเพื่อสร้างโบสถ์
28. ศรีทระนไนชโยชนะมวยของแขกมละกาด้วยอุบายถูกนักมวยซึ่งมีขนาดตัวใหญ่เป็นพิเศษ
29. ศรีทระนไนชโยหาคนตมที่ให้น้ำเข้าวรินน้ำเสียหาย คุณขายเป็นตมจึงต้องเสีค่าปรับ
30. ศรีทระนไนชโยใช้อุบายได้ไปครองเมืองบิกษได้
31. ศรีทระนไนชโยปรับค่าเสีหายผู้ที่ทำให้หนักกลางแม่น้ำเสีหาย
32. ศรีทระนไนชโยเสีรู้เฒะรื่องข้ามเรือ
33. ศรีทระนไนชโยเสีรู้เฒะรื่องการขึ้นฝั่ง
34. ศรีทระนไนชโยต้องใช้หนีค้ายเมื่อครบ 2 เดือน
35. ศรีทระนไนชโยหลอกพระเจ้าแผ่นดินคณมาหาตม
36. ศรีทระนไนชโยใช้อุบายให้นางตมได้รับบาดเจ็บแม้ว่าตมจะตายเป็นแล้ว

เหตุการณั้สำคัญในแต่ละตอนของเตภาเรีองศรีธนญไชยเชียงเมียง

1. ศรีธนญไชยชนะพนันถาวส่งเมียงเรีองข้ามน้ำกับถุนน้ำ
2. ศรีธนญไชยเก็บค่าปรับ 4-5 บาทรแทน 4-5 บาท
3. ศรีธนญไชยหลอกพระเจ้าแผ่นดินว่ามียาเจริญอาหาร
4. ศรีธนญไชยดิซ้างทรงว่าตัวโต แต่ตาเล็กไม่ตมตัว
5. ศรีธนญไชยแกล้งรื่องว่าพระเจ้าแผ่นดินยิงถย แต่ขุนนางยิงถูกระหว่างการเล่นตะบ้ำ
6. ศรีธนญไชยคุมตมไปรื่องให้ในงานศทพระอาจารย์ เขาโลดีทำให้นางตมรื่องให้
7. ศรีธนญไชยกล่าวว่แก้มทองเพราะทาน้ำมันมิโซมเมียง
8. พระเจ้าแผ่นดินตั้งให้ศรีธนญไชยหาคนปากง่ามแต่เขาหาคนปากแห่วง
9. ศรีธนญไชยทำดินตอซีแรงให้พระเจ้าแผ่นดิน
10. ศรีธนญไชยอ้างว่าตมเป็นไก่ตัวผู้
11. ศรีธนญไชยหาผ้าถายดินแค้นไม่พบ เขาพบแต่ผ้าถายมือแค้น
12. ศรีธนญไชยแกล้งหลอกตมภารว่าตมดูวงจากถายเต้นได้ และถิบตมภารจนบาดเจ็บ
13. ศรีธนญไชยชนะพนันคนหัวถ้านด้วยอุบายตัวราชตมบัต
14. ศรีธนญไชยหลอกเชียงญาณคณกลั่นผายตมของคณเอง
15. ศรีธนญไชยทำนายว่าพระเจ้าแผ่นดินถึ้นพระชนม์ภายในเจ็ดวัน
16. ศรีธนญไชยชนะปัญหารรณะของเมืองธานี

17. ศรีธนญไชยมาก่อนไก่
18. ศรีธนญไชยนอนรอเก็บพริก
19. ศรีธนญไชยหลอกกว่าจะให้ตัวปัญญา
20. ศรีธนญไชยขุดหลุมฝังหัวชุกัน เนื่องจากพระเจ้าแผ่นดินรับตั้งไม้ขออุทหน้า
21. ศรีธนญไชยกลับมาเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินเมื่อเปลี่ยนแผ่นดินตามรับตั้ง
22. ศรีธนญไชยใช้อุบายสถานกระบุงใบใหญ่ทำให้ไม่ต้องไปรบ
23. ศรีธนญไชยชนะพนันค่าน้ำ
24. ศรีธนญไชยวิ่งไปมาตามคำขอของนางวิเศษที่ช่วยวิ่งเดินให้
25. ศรีธนญไชยบอกเป็นนัยว่านั่นทำนางวิศตศักดิ์สิทธิ์กว่าของผู้อื่นแม้แต่ของพระเจ้าแผ่นดิน
26. ศรีธนญไชยชนะการแข่งขันกระบือ โดยการใช้ลูกกระบือ
27. ศรีธนญไชยชนะการแข่งขันการแปลกัมภีร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

การศึกษาภาพประกอบของนิทานทั้งสองเรื่อง

ภาพประกอบของเรื่องทิลต์ ออยเลนชะปิเกลด

ภาพประกอบในเรื่องทิลต์ ออยเลนชะปิเกลดเป็นภาพแกะสลักบนไม้ (Holzschnitt-Illustration) ซึ่งมีทั้งหมด 87 ภาพ โดยเป็นภาพลายเส้นขาวดำที่ไม่มีแสงเงาหรืออาจจะเรียกว่า ภาพไม้แบน ภาพเหล่านี้สืบทอดมาจากหนังสือนิทานเรื่องนี้ฉบับปี ค.ศ. 1515 ของสำนักพิมพ์กรุงนิงเงอร์แห่งเมืองชตราสบูร์ก ในจำนวนภาพทั้งหมดน่าจะจำแนกภาพได้เป็นตามกลุ่ม

กลุ่มแรกเป็นภาพที่สร้างขึ้น ตามความหมายของนามสกุลของตัวละครเอก “ออยเลนชะปิเกลด” (Eulenspiegel) ซึ่งหมายถึงนกฮูกกับกระจก ภาพแรกเป็นภาพประดับหัวเรื่องซึ่งเป็นภาพตัวละครเอกขี่ม้า โดยที่มือข้างหนึ่งถือกระจกส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับนกฮูก และอีกภาพหนึ่งเป็นภาพประดับท้ายเรื่องซึ่งเป็นภาพนกฮูกเกาะอยู่บนกระจก

ภาพประกอบกลุ่มที่สองเป็นภาพประกอบเนื้อหาของเหตุการณ์ เช่น ภาพประกอบ
เหตุการณ์ตอนที่ยี่สิบเก้าซึ่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครเอกตอนหนึ่งคือลา

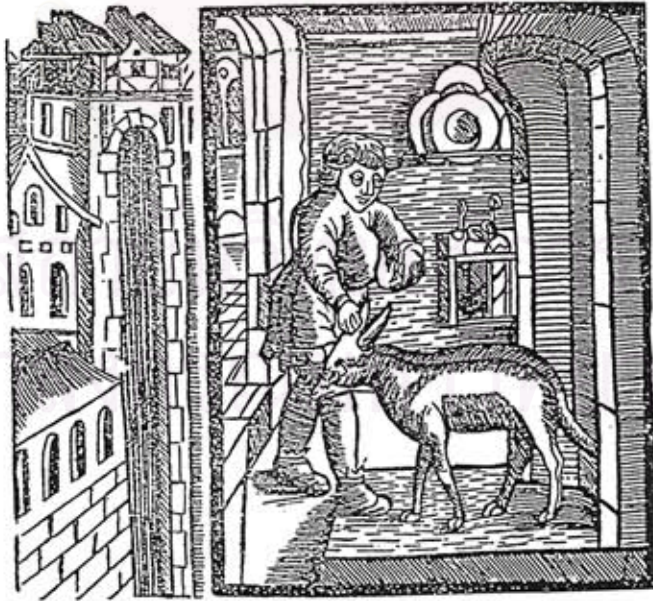

ภาพในเหตุการณ์ตอนที่หกสิบหกซึ่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครเอกออกเอาผ้าจากชาวนา

ภาพประกอบกลุ่มที่สามเป็นภาพที่แสดงเนื้อหาของเหตุการณ์และแทรกภาพอื่น ๆ ไว้ตรง
 ขอบข้างภาพหลักซึ่งภาพรอบข้างมีทั้งภาพตัวละคร เช่นตัวละครผู้หญิง ตัวละครผู้ชายและสัตว์
 ภาพรอบข้างอีกแบบเป็นภาพรอบข้างที่เป็นภาพอาคารบ้านเรือนในช่วงสมัยปลายยุคกลาง

นอกจากนี้ในบางเหตุการณ์ใช้ภาพประกอบซ้ำกัน ซึ่งอาจจะเนื่องจากภาพนั้นไม่ได้แสดงเนื้อหาของเหตุการณ์อย่างชัดเจน เช่น เหตุการณ์ตอนที่สี่สิบแปดซึ่งเล่าเรื่องตัวละครเอกหลุดออกจากตัดเสื้อผ้าว่าจะสอนศิลปะที่มีประโยชน์ต่อพวกเขา นั้นใช้ภาพซ้ำกับเหตุการณ์ตอนที่ห้าสิบสามซึ่งเล่าเรื่องตัวละครเอกปลดอกแมวเป็นกระต่ายหลอกขายพ่อค้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบของเรื่องศรีธนญชัย

ภาพประกอบในเรื่องศรีธนญชัยทั้งสองส่วนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีภาพประกอบด้วยเหตุที่ เสาภาพเรื่องศรีธนญไชยเชิงเมืองศิพิมพ์ เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพมหาอำมาตย์ตรีพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวัฒนา เมื่อปี พ.ศ. 2463 และศรีทะนไชยสำนวนภาพศิพิมพ์เนื่องในงานฉาปนกิจศพนายชิต ศุภสิทธิ์ เมื่อปี พ.ศ. 2511

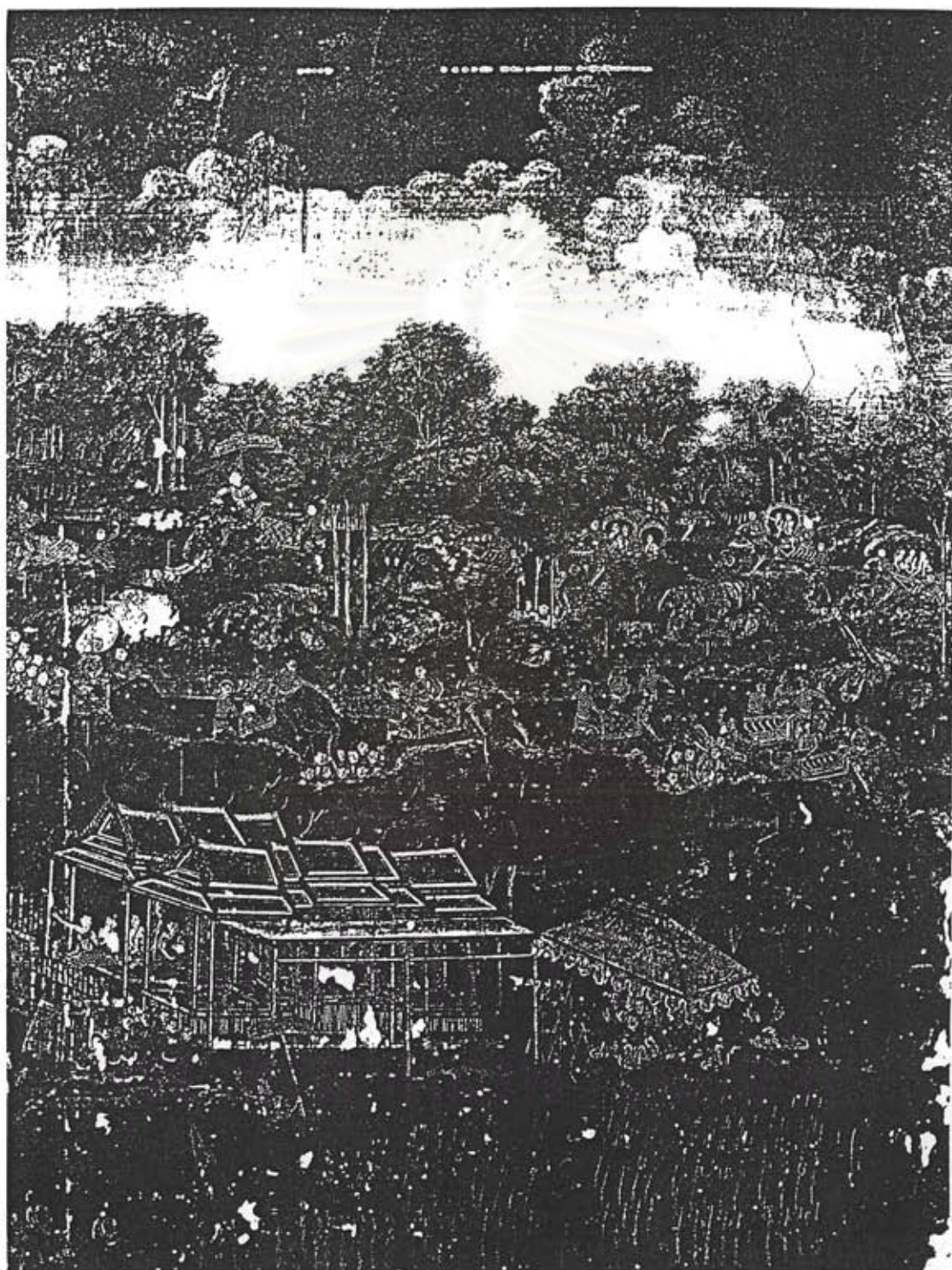
ภาพประกอบนิทานที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้เขียนขึ้นที่วิหารวัดปฐมวรากรมในกรุงเทพมหานคร ภาพทั้งหมดมี 15 ภาพ ซึ่งเป็นภาพมีมิติ (Perspective) ให้แสงและเงา ไม่ใช่ภาพแบนแต่มีมุมใกล้และไกล นอกจากนี้แต่ละภาพมิได้แสดงเฉพาะเหตุการณ์ของนิทานเรื่องนี้ แต่ยังแวดล้อมไปด้วยภาพวิว ภาพปราสาทราชวังและภาพบ้านเรือนราษฎร เช่น ภาพแรกเป็นภาพจากเหตุการณ์ตอนที่ศรีธนญชัยถือถ่มหมากเดินตามหลวงนายเข้าวัง ตรงกลางภาพเน้นช่วงขณะที่ศรีธนญชัยเดินตามมาและเก็บมุกข้างมุกม้าใส่ข่าม ทางด้านซ้ายมีภาพบ้านเมืองราษฎรแต่กระเทาะเป็นทางยาวลงมาจึงทำให้เห็นภาพไม่ชัดเจน ส่วนทางด้านขวาเป็นภาพปราสาทราชวังและด้านบนเป็นภาพป่าซึ่งเห็นต้นไม้ไกลลิบ ๆ¹

ภาพต่อมาเป็นภาพจากเหตุการณ์ที่ศรีธนญชัยหลอกพระเจ้าแผ่นดินลงสระ ทางด้านซ้ายเป็นบริเวณพลับพลาที่ประทับซึ่งมีทหารเต็มไปหมด พระเจ้าแผ่นดินอยู่ในสระแล้วรอให้ศรีธนญชัยหลอกพระองค์ขึ้นจากสระให้ได้ เนื่องจากเขาอ้างว่าตนไม่สามารถหลอกพระองค์ลงสระได้แต่สามารถหลอกพระองค์ขึ้นจากสระได้โดยขอให้พระองค์ลงสระก่อน ส่วนทางด้านบนเป็นป่าเขาและมีขบวนช้างทรงของพระเจ้าแผ่นดิน ถัดขึ้นไปอีกเป็นภาพกลุ่มก้อนเมฆ ภาพนี้ค่อนข้างสมบูรณ์แต่กระเทาะด้านขวาเล็กน้อย²

ลักษณะที่ปรากฏบนภาพประกอบของนิทานทั้งสองเรื่องคล้ายคลึงกัน โดยมักจะเป็นภาพประกอบเนื้อหาของเหตุการณ์ นอกจากนี้ในแต่ละภาพมักจะพบเห็นลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมด้วยซึ่งอาจจะพบได้จากภาพเครื่องแต่งกายของตัวละคร ภาพอาคารบ้านเรือน เป็นต้น

¹ น. ณ ปากน้ำ, จุติจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย: วัดปฐมวรากรม (กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ, 2539), หน้า 112.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

รายการอ้างอิงจากบรรณานุกรมในนิทานพื้นบ้านของตติร ทอมป์สัน

รายการอ้างอิงของหนังสือนิทานซึ่งมีอนุภาคคล้ายคลึงกับอนุภาคในนิทานเรื่องทิลล์
ออยเดนระปีเกลกับศรีธนญชัย ดังนี้

- Bedier, Joseph. *Les Fabliaux*. 2nd edition. Paris, 1893.
- Bleek, W.H.I *Reynard the Fox in South Africa or Hottentot Fables and Tales*. London, 1864.
- Bolte, J. Jakob. *Freys Gartengesellschaft* (Bibliothek des Literarischen Vereins in Stuttgart, No.209). Tubingen, 1896.
- Martin Montanus *Schwankbucher* (Bibliothek des Literarischen Vereins in Stuttgart, No.217). Tubingen, 1899.
- Bolte, J. and Polivka, G. *Anmerkungen zu den Kinder-und Hausmarchen der Bruder Grimm*. 5 vols. Leipzig, 1913-31.
- The Frank C. *Brown Collection of North Carolina Folklore*. 5 vols. Durham, N.C., 1952.
- Burton, R.F. *Arabian Nights: The Book of the Thousand Nights and a Night*. London, 1894.
- J.M. Carriere, *Tales from the French Folk-Lore of Missouri*. Eranston and Chicago, 1937.
- Chauvin, Victor. *Bibliographie des ouvrages arabes*. 12 vols. Liege, 1392-1922.
- Christensen, Arthur, *Dumme Folk* (DF No.50). Kobenhavn 1941.
- De Vries, Jan. "Typen-Register der Indonesische Fabels en Sprookjes" (Volksverhalen uit Oost-Indie II 398 ff.)
- Espinosa, Aurelio M. *Cuentos populares espanoles*. 3 vols. 2nd edition. Madrid, 1946-47.
- FF Communications*, published by the Folklore Fellows. Helsinki, 1907 ff.
- Kohler, Reinhold. *Kleinere Schriften* (ed. Jakob J. Bolte). 3 vols. Weimar, 1989-1900.
- Johannes Pauli. *Schimpf und Ernst* (ed. Johannes Bolte). 2 vols. Berlin, 1924.
- Rotunda, D.P. *Motif-Index of the Italian Novella*. Bloomington, Indiana, 1942.
- Thompson, Stith and Balys, Jonas. *Motif and Type Index of the Oral Tales of India*. Bloomington (Ind).
- Wesselski, Albert. *Die Schwanke und Schnurren des Pfarres Arlotto*. 2 vols. Berlin, 1910.
- Heinrich Bels *Schwanke*. 2 vols. Munchen, 1907.
- Der Hodscha Nasreddin*. 2 vols. Weimar, 1911.

ตัวอย่างบางส่วนของคณานุกรมนิทานพื้นบ้าน

ของสตรี ทอมป์สัน

J. The wise and the foolish

- J1486. *Listening to the debate.* A lazy youth explains his late rising by saying that he lay abed to hear the argument between industry and laziness. *Pauli (ed. Bolte) No. 761; Italian Novella: Rotunda. W111. Laziness.
- J1487. *Progress in school.* A man sends his two sons to schools and later enquires of their progress. One: "I am past Grace." The other: "I am at the devil and all his works." *Clouston Noodles 222; England: *Baughman.
- J1488. *What the bear whispered in his ear.* Paid guide climbs tree and leaves traveler to mercy of a bear. Traveler feigns death and the bear sniffs at him and leaves. The guide: "What did the bear say to you?" "He said, never trust a coward like you." Wienert FFC LVI 68 (ET 319), 126 (ST 349); Halm Aesop No. 311; Pauli (ed. Bolte) No. 422; India: Thompson-Balys. W121. Cowardice.
- J1491. *Artist paints too few birds.* Is engaged to decorate room. Owner: "You did not paint as many birds as I told you to." Artist: "The windows were left open and most of them flew out." Italian Novella: Rotunda. P482. Painter (artist).
- J1492. *Trickster artist hoodwinks king: cuckold's eyes cannot see picture.* King pretends to see the picture. Courtiers reveal that there is no picture. Spanish: Childers. K443. The emperor's new clothes.
- J1493. *Daydreamer has lost his chance for profit.* He has broken his master's pots while dreaming of future profits. He has therefore lost more than the master and excuses himself of blame. India: Thompson-Balys. J2061.1. Air-castle: the jar of honey to be sold.
- J1494. *Why captain takes lame and one-eyed soldiers into army.* The lame cannot flee from the enemy; the one-eyed soldiers will not see enough to make them afraid. Spanish: Childers. P461. Soldier.
- J1495. *Person runs from actual or supposed ghost.* (Cf. E293, J1483.)
- J1495.1. *Man runs from actual or from supposed ghost.* The ghost runs beside him. The man stops to rest; the ghost stops, says, "That was a good run we had!" The man says, "Yes, and as soon as I get my breath, I'm going to run some more." U.S.: *Baughman.
- J1495.2. *When Caleb comes.* Man attempts to stay in haunted house all night. One cat after another enters, says, "Everything will be all right when Caleb comes, won't it?" (or something similar). Man finally says, "When Caleb comes, tell him I was here and left." He leaves. U.S.: *Baughman.

J1500—J1649. Clever practical retorts.

- J1500. *Clever practical retort.*
H951. Countertasks. J1172.2. Payment with the clink of the money. J1193.1. Killing the fly on the judge's nose. J1193.2. The value of a blow. K2376. The returned box on the ears.
- J1510. *The cheater cheated.*
J1172. Judgment as rebuke to unjust plaintiff. K335.0.2. Owners frightened away from goods by report of deadly epidemic. K1860. Deceiver falls into own trap.

Motif-Index of Folk-Literature

- J2311.7. *Cold hands and feet for the dead man.* His wife has told him that one tells a dead person by his cold hands and feet. He freezes his feet and hands and lies down for dead. Wolves eat his ass. "Lucky for you that his master is dead!" *Wesselski Hodscha Nasreddin I 225 No. 66; India: *Thompson-Balys.
- J2311.8. *Parents made to believe that they are dead and are married to each other again.* Indonesia: DeVries's list No. 270, Coster-Wijsman 73 No. 11.
- J2311.9. *Foolish peasants carry couple to burial;* when "corpses" speak they flee in terror. India: Thompson-Balys.
- J2311.10. *Drunken man insists that he be beheaded.* Is struck with the flat of his sword. He thinks he is dead. Cent Nouvelles Nouvelles No. 6; Italian Novella: *Rotunda.
K500. Humor based on drunkenness.
- J2311.11. *Idiot tells his mother he has been dead twelve years.* India: Thompson-Balys.
- J2311.12. *Supposed dead man roused with whip.* India: Thompson-Balys.
HMs.1. Sham-dead person tested by hot lead poured on hand.
- J2312. *Naked person made to believe that he is clothed.* *Types 1406, 1620; *Clouston Noodles 163; *Pauli (ed. Bolte) No. 866; H. C. Andersen "Kejserens ny Klæder"; Christensen DF I. 64; Italian Novella: Rotunda.
K448. The emperor's new clothes. An imposter feigns to make clothes for the emperor. K1870, Illusions.
- J2314. *Layman made to believe that he is a monk.* *Type 1406; *Bédier Fabliaux 265, 468; Pauli (ed. Bolte) No. 866; Spanish Exempla: Keller; Italian Novella: *Rotunda.
J2013. Man made to believe that he is someone else. K1536. Woman has husband made monk while he is drunk so as to get rid of him.
- J2315. *Wife persuades husband that she has returned immediately.* She goes to a neighbor's to cook a fish. She is gone a week. She gets a new fish and cooks it and returns home with the hot fish. She convinces her husband of her short absence. Type 1406; Bédier Fabliaux 265, 458.
K1510. Adulteress outwits husband.
- J2315.1. *Wife leaves home, offers self to lover.* Returning persuades husband that she has not been away. Irish myth: Cross; Italian Novella: Rotunda.
K1510. Adulteress outwits husband.
- J2315.2. *Gullible husband made to believe he has cut off his wife's nose.* She, in another house, has had her nose cut off by mistake. She makes him believe he has done it by making him angry enough to throw a razor at her. When he throws the razor she claims it has cut off her nose. Spanish Exempla: Keller.
K1512. The cut-off nose.
- J2316. *Husband made to believe that his house has moved during his absence.* The wife and her confederates transform the house into an inn with tables, signs, drinkers, etc. The husband cannot find his house. *Type 1406; *Wesselski Hodscha Nasreddin I 274 No. 298; Bédier Fabliaux 266; Italian Novella: *Rotunda.
- J2316.1. *Man cannot recognize his own house which has been turned into a mansion by emperor.* India: Thompson-Balys.

J. The wise and the foolish

251f. No. 169; *Fb "tosse" III 831b; Lithuanian: Balys Index Nos. 1691*, 1691A*; Spanish: Boggs FFC XC No. 1363A; Chinese: Eberhard FFC CXX 286; India: *Thompson-Balys; Japanese: Ikeda; Indonesia: Coster-Wijsman 54ff. Nos. 79—82; Africa: Werner African 217f.

J2516. Directions followed literally to the sorrow of giver. Z20. Cumulative tales.

- J2461.1. *Literal following of instructions about actions.*
- J2461.1.1. *Literal numskull drags jar (bacon) on string.* He has sent a pig home alone. Told that he should have led it by a string. *Type 1696; Fb "pottle" II 867a; *BP I 315; Spanish: Boggs FFC XC 141 No. 1703, Espinosa III 147.
P280. Master and servant.
- J2461.1.2. *Literal numskull is gay at a fire.* He has wept at a wedding and been told to be gay. Clouston Noodles 130; India: *Thompson-Balys.
- J2461.1.2.1. *Literal numskull sings entertaining songs on approach of death.* India: *Thompson-Balys.
- J2461.1.3. *Literal numskull throws water on roasting pig.* Told that he should have thrown water in the fire when the house burnt. Clouston Noodles 130.
- J2461.1.4. *Literal numskull cuts peas into four parts.* Told that he should have cut up the pancakes which he has eaten whole. Wesselski Bebel I 128 No. 27.
- J2461.1.4.1. *Literal fool is told to cook a few peas for five persons.* Cooks five peas. Next time he is told to cook an abundance. Cooks half-bushel. Italian Novella: Rotunda.
- J2461.1.4.2. *Literal fool puts three empty measures in pot.* Told to put in three measures of rice to boil. India: *Thompson-Balys.
- J2461.1.5. *Literal fool strangles the hawk.* On last trip he has lost the gloves and has been told that he should have put them in his bosom. He puts the hawk inside his shirt. *Type 1696; *BP I 315; *Wesselski Bebel I 128 No. 26; *Pauli (ed. Bolte) No. 762.
- J2461.1.6. *Literal fool carries the harrow in his hand.* He has killed a sparrow by his stupidity and has been told that he should have carried it in his hand. *Type 1696; *BP I 315; *Wesselski Bebel I 128 No. 26.
- J2461.1.7. *Numskull told to steal something heavy brings millstone.* India: *Thompson-Balys.
- J2461.1.7.1. *Numskull as thief: tries to carry off grinding-stone when told by confederates to bring out heavy things.* Told to bring shiny things; brings out looking glass. India: *Thompson-Balys.
- J2461.1.8. *Literal numskull destroys inherited property since his sister has instructions not to object to his actions.* Africa (Hausa): Mischlich 164ff. No. 22 (=Frobenius Atlantis IX 277ff., 267ff., Nos. 74, 75).
- J2461.2. *Literal following of instructions about greetings.* Numskull gives wrong greeting and is told how to give the correct one. When he tries it, however, the conditions are wrong. *Type 1696; *Wesselski Hodscha Nasreddin I 251f. No. 169; Missouri French: Carrière; India: *Thompson-Balys.

K. Deceptions

- K443.8. *Priest induced to betray secrets of confessional: money then exacted from him for silence. The trickster confesses that he has had intimacies with the priest's maid and then overhears the priest scold the maid.* *Pauli (ed. Bolte) No. 650; Irish: Beal XXI 334.
Q224. Punishment for betraying confessional. V466. Priest bribed into betraying confessional.
- K443.9. *Women lead man into intrigue and then shout for help. Get money.* Italian Novella: Rotunda.
K2111. Potiphar's wife.
- K443.10. *Rascal extorts money for silence about companion's poverty.* India: Thompson-Balys.
- K443.11. *Usurer blackmailed. Shrewd suitor persuades usurer to charge him 100 per cent interest, then has him arrested. Thus gets daughter for wife.* India: Thompson-Balys.
Q273. Usury punished.
- K443.12. *Princess has brought ill luck to bridegroom. When palace and retainers disappear after wedding and only humble hut remains, clever fox tells king his daughter's feet have brought ill luck to the groom, his master. King gives half his kingdom in compensation.* India: Thompson-Balys.
- K443.13. *Rascal extorts money for silence about breach of food tabu.* India: Thompson-Balys.
- K444. *Dream bread: the most wonderful dream. Three pilgrims agree that the one who has the most wonderful dream shall eat the last loaf. One eats it and declares that he dreamed that the others were dead and would not need it.* *Type 1626; **Baum JAFL XXX 378; *BP IV 139; *Dunlop-Wilson II 201; Basset 1001 Contes I 516; Hdwb. d. Märchens I 95; Barbeau JAFL XXXII 178; *Wesselski Hodscha Nasreddin II 243 No. 540; *Oesterley No. 106; Scala Cell 73a No. 415; Ward II 240; Herbert III 246; Alphabet No. 238; Krappe Bulletin Hispanique XXXIX 22 No. 98; L. Schmidt Oesterr. Zs. f. Vksk. 1954, 135. — Icelandic: Sveinsson FFC LXXXIII No. 1626*; Russian: Andrejev No. 2100*; French Canadian: Barbeau JAFL XXIX 21; Spanish Exempla: Keller; Italian Novella: *Rotunda; Jewish: Neuman; India: Thompson-Balys; Japanese: Ikeda.
F1065.1. Tokens from a dream.
- K444.1. *Egg as reward of appropriate saying. First brother (knocking egg against wall): "Casca cascorum." Second (breaking shell and sprinkling dirt over it): "Sar, sale, sapiensa". Third (eating egg): "Consumatus es." Spanish: Boggs FFC XC 153 No. 1942; Japanese: Ikeda.*
- K444.2. *Bag of cakes said to be full of cobras. Boy eats cakes.* India: Thompson-Balys.
J2311.2. The poisoned pot. The wife tells the husband that a certain pot of preserves is poison. He decides to kill himself and eats the preserves. He believes that he is poisoned and lies down for dead.
- K444.3. *The bag with the rice for the road. Boy eats rice and throws empty bag on the road.* India: Thompson-Balys.
- K445. *The emperor's new clothes. An impostor feigns to make clothes for the emperor and says that they are visible only to those of legitimate birth. The emperor and courtiers are all afraid to admit that they cannot see the clothes. Finally a child seeing the naked emperor reveals the imposture.* *Type 1620; **Taylor MPh XXV 17; *Chauvin

Motif-Index of Folk-Literature

II 156 No. 32, VIII 130 No. 120; *Wesselski Gonnella 133 No. 33; Spanish Exempla: Keller; Italian Novella: Rotunda; India: Thompson-Balys.

J2311. Naked person made to believe that he is clothed. P327. Bar-
meicide Feast.

K445.1. God to reveal self to those of legitimate birth. All afraid to admit not seeing God. India: Thompson-Balys.

K445.2. Whoever hears singing snake must die. Killed by deaf man. (Cf. B214.1.10.) Chinese: Eberhard FFC CXX 145.

K446. The heller thrown into others' money. A rascal sees robbers dividing their booty. He puts a red string through his only coin (a heller) and slips it into the others' money. He claims the money as his and says that he has marked it with a heller having a red string through it. The robbers divide. *Type 1613; *Wesselski Hodscha Nasreddin II 197 No. 387; Chauvin V 254 No. 151 n. 2, VII 153; *Pauli (ed. Bolte) No. 566.

K335.1. Robbers frightened from goods. Trickster steals the goods.

K446.1. Half a grain. Trickster drops half a grain into grain cellar then demands half of the grain supply. India: *Thompson-Balys.

J1851.9. Half of money thrown into tank. The monkey to the grocer: "You sold half water and half milk."

K447. Contraband gold discovered when king offers large price for gold. Wesselski Archiv Orientalni I 77.

J1141. Confession obtained by a ruse. P14.4. King orders all gold brought to him.

K448. Cheater marks coveted object with his name and later claims it. Irish myth: Cross.

K451. Unjust umpire as trickster's confederate. (Cf. K455.7.) Icelandic: Boberg.

K455.7. Lies corroborated by confederate. M92. Decision left to first person to arrive.

K451.1. Unjust umpire decides a religious dispute. His confederate thus wins an absurd wager. *Type 613; *BP II 468ff.; *Pauli (ed. Bolte) No. 489; **Christiansen FFC XXIV 46ff.; Jewish: Gaster Exempla 191 No. 29, Neuman; N. A. Indian: Thompson C Coll II 395.

J551.3. Doctor loses a horse for the sake of the truth. Overlord asks two doctors whether he is entitled to all the possessions of his retainers. One doctor unrighteously answers yes and receives a horse. The other who tells the truth receives nothing. N61. Wager that falsehood is better than truth.

K451.2. The wager that sheep are hogs. A trickster wagers with a sheep driver that the sheep he is driving are hogs. The next man to overtake them will act as umpire. The trickster's confederate now arrives and declares that they are hogs. *Type 1551; *Clouston Tales II 27; *Pauli (ed. Bolte) No. 632; *Penzer V 104; *Wesselski Hodscha Nasreddin II 213 No. 437; Chauvin II 96 No. 51, VII 150 No. 430; *Oesterley No. 132; Crane Vitry 141 No. 20; Alphabet No. 766; Hazlitt Shakespeare Jest-Books II 176; Bødker Exempler 295 No. 56; Missouri French: Carrière; India: *Thompson-Balys.

K451.3. Concealed confederate as unjust witness. A rascal who has hidden with a simple man a treasure found by them carries it away secretly, trying to have his associate condemned on the witness of a tree in which his father is concealed. Chauvin II 91 No. 34; Bødker.

K. Deceptions

K500—K699. Escape by deception.

- K500. Escape from death or danger by deception. *Chauvin VIII 136 No. 132; Wienert FFC LVI 52 (ET 113—118); Irish myth: Cross; Missouri French: Carrière; India: *Thompson-Balys; Indonesia: DeVries's list Nos. 1—8.
- D642.4. Transformation to escape ambush. D1317. Magic objects warn of danger. D1317.0.1. Magic object detects poison. D2165. Escape by magic. E432.1. Haunting ghost deceived so that he cannot find road to return. J3173.6. Crocodile goes after the second child. He finds two children bathing in the river and carries one to his hole. He tells the child to wait while he goes for the other child. Both children escape. K400. Thief escapes detection. K1616. Marooned man reaches home and outwits marooner. K1840. Deception by substitution. N660. Accidental escapes. N696. Fugitive in tree urinates from fright. R121. Means of rescue from prison. R210. Escapes.
- K510. Death order evaded. India: Thompson-Balys.
- D1391. Magic object saves person from execution. D1394.1. Trial by ordeal subverted by carrying magic object. D1394.2. Magic objects enable one to withstand inquisitorial torture. D2686.1.1. Execution sword turned to wood. F618. Strong man evades death. Vain attempts to kill him. H1510. Tests of power to survive. Vain attempts to kill hero. N699.3. Companions arrive as hero is about to be killed. F315. Friends offer to die for each other. Each falsely confesses crime so as to save the other.
- K511. Uriah letter changed. Falsified order of execution. A messenger is sent with a letter ordering the recipient to kill the bearer. On the way the letter is changed so that the bearer is honored. *Types 428, 930; *Aarne FFC XXIII 69ff., 91; *BP I 282; *Fb "brev" IV 61ab; *Chauvin VIII 143ff. Nos. 145ABC; *Cosquin Etudes 143ff.; Gunkel Märchen im alten Testament (Tübingen, 1921) 132; *Boje 79; *Penzer I 52, II 113f., III 277ff.; Alphabet No. 593; *Dickson 235 n. 33; Tupper and Ogle Walter Map 271. — Icelandic: Hdwb. d. Märchens I 326 nn. 16—26, Herrmann Saxo II 262ff. I, *Boberg; Greek: *Frazer Apollodorus I 151 n. 2; Jewish: Neuman; India: *Thompson-Balys; Buddhist myth: Malalasekera I 828; Japanese: Ikeda; Africa: Frobenius Atlantia IV 290.
- A1335.1. Origin of death from falsified message. H919. Tasks assigned at suggestion contained in letter borne by the victim. K978. Uriah letter. Man carries written order for his own execution. K976.1. Message of death. K981. Fatal deception: changed message from oracle. K1687. Falsified message brings about a war. K1354.1. "Both?" The youth is sent to the house for two articles. He meets the two daughters and calls back to the master "Both?" "Yes, I said both!" The youth has his will of both daughters. K1355. Altered letter of execution gives princess to hero. K1612. Message of death fatal to sender. (Gang nach dem Eisenhammer.) K2117. Calumniated wife: substituted letter. The letter announcing the birth of her children changed on the way to the king, so that the queen is falsely accused. N200. The good gifts of fortune.
- K511.1. Death evaded by persuading executioner that another victim was ordered. (E.g., boy has been ordered to kill hare. Hare persuades the boy that the father said, "Kill the rooster for the hare.") Africa (Nyika): Bachmann ZsKS VI 84f., Meinhof Afrikanische Märchen 95ff. No. 18, (Namwanga): Dewar Chinamwanga Stories (Livingstonia, 1900) 57ff., (Kaffir): Alexander und Mohl Mitt. d. Sem. f. Orient. Sprachen VIII 15ff. No. 5.
- K511.2. Ogam inscription on shield orders that bearer (who does not know meaning) shall be killed. Poet (who recognizes the meaning) reports to king that inscription means a request for honorable treatment. Irish myth: *Cross.
- K512. Compassionate executioner. A servant charged with killing the hero (heroine) arranges the escape of the latter. Icelandic: *Boberg; English: Wells 96 (Chevalere Assigne); Irish: MacCulloch Celtic 74; Italian: Boccaccio Decameron II No. 9 (Lee 56), Basile Pentamerone

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวศิริพร ศรีวรกานต์ เกิดเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2517 ที่กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย